

Concours : CAPES Externe

Section : Breton

Session 2017

Rapport de jury présenté par : Ronan LE COADIC

Président du jury

**Extrait de la loi n° 94-665 du 4 août 1994
relative à l'emploi de la langue française
(dite « Loi Toubon »)**

NOR : MCCX9400007L
Version consolidée au 3 juillet 2015

Article 21

« Les dispositions de la présente loi s'appliquent sans préjudice de la législation et de la réglementation relatives aux langues régionales de France et ne s'opposent pas à leur usage. »

Taolenn

Le mot du président.....	4
Épreuves du Capes de langues régionales.....	5
Ar genstrivadeg.....	7
<i>Prientiñ an amproennoù.....</i>	<i>8</i>
Teir barregezh.....	8
Pemp kuzul.....	8
<i>Dalc'h 2017.....</i>	<i>10</i>
Ar strollad-barn.....	10
An disoc'hoù.....	11
<i>Etrezek kenstrivadeg 2018.....</i>	<i>16</i>
Ar programm nevez.....	16
An niver a bostoù.....	21
An deziadur.....	21
Amproennoù dre skrid 2017.....	22
<i>Brezhoneg.....</i>	<i>23</i>
Ar skridaozadenn.....	23
Troidigezh ha prederiadenn e galleg.....	29
<i>Eil danvez.....</i>	<i>32</i>
Galleg.....	32
Istor-douaroniezh.....	33
Matematikoù.....	34
Saozneg.....	35
Amproennoù dre gomz 2017.....	36
<i>Amproenn 1 : klask tapout ur pleg micherel.....</i>	<i>37</i>
<i>Amproenn 2 : divizout diwar un teuliad.....</i>	<i>40</i>

Le mot du président

La session 2017 du Capes de breton s'inscrit dans la continuité des trois sessions précédentes, les modalités d'organisation n'ayant pas changé depuis l'arrêté du 19 avril 2013.

Comme en 2016, aucun poste n'a été ouvert au Cafep privé ni au Capes réservé en 2017. En revanche, le nombre de postes à pourvoir au Capes externe, qui avait doublé de 2014 à 2016 — passant de deux à quatre —, a été maintenu à cette hauteur en 2017. Or, le nombre de candidats ayant effectivement composé n'a pas augmenté : passé seulement de huit à neuf entre 2014 et 2016, il est demeuré à ce palier en 2017. Le jury déplore que l'augmentation sensible du nombre de postes mis au concours depuis 2016 ne se soit pas traduite par un accroissement proportionnel du nombre des candidats.

Les notes obtenues aux épreuves écrites en 2017 prolongent la régression constatée en 2016, qu'elles concernent les épreuves de breton ou d'option, et la barre d'admissibilité a dû être légèrement revue à la baisse, passant de 8 en 2016 à 7,5 en 2017 (après avoir été à 10 en 2015). Heureusement, les résultats des épreuves orales se sont, en revanche, presque rétablis à leur niveau de 2015, après un net infléchissement en 2016. Cependant, pour la deuxième année consécutive, il n'a pas été possible de pourvoir tous les postes.

Le jury présente toutes ses félicitations aux candidats qui ont réussi à franchir les épreuves avec succès. Le Capes étant un concours de recrutement, ils entreront dans la carrière de l'enseignement dès la rentrée prochaine en qualité de fonctionnaires stagiaires, dans le cadre d'une alternance intégrative entre enseignement en responsabilité et formation universitaire.

Le jury invite les candidats malheureux de 2017 à la persévérance et présente ses encouragements à tous les candidats qui souhaitent s'engager en 2018 sur la voie qui conduit à l'enseignement du breton. Le présent rapport est destiné à leur fournir, ainsi qu'à leurs préparateurs, toutes les informations requises pour préparer le Capes avec succès. Il décrit, en effet, les compétences attendues des candidats, leur prodigue des conseils avisés, décrit les résultats de la session 2017, donne des renseignements pratiques concernant la session 2018 et analyse les épreuves de 2017, tant en breton, pour les épreuves écrites et orales, que dans les différentes options. C'est donc un document fondamental, qui devra être étudié méthodiquement.

Pour terminer, je remercie très sincèrement les membres du jury pour leur engagement, leur rigueur et leur impartialité, et en particulier les membres du directoire, pour leur zèle précieux.

J'adresse également mes remerciements au personnel administratif et aux techniciens informatiques de l'université Rennes 2, au personnel du ministère de l'éducation nationale, de l'enseignement supérieur et de la recherche, aux surveillants et appariteurs, au personnel du rectorat d'académie de Rennes ainsi qu'au personnel de la société Viatique qui ont, tous et chacun, permis au concours 2017 de se dérouler dans de bonnes conditions.

Ronan Le Coadic
Président du jury

Épreuves du Capes de langues régionales

L'ensemble des épreuves du concours vise à évaluer les capacités des candidats au regard des dimensions disciplinaires, scientifiques et professionnelles de l'acte d'enseigner et des situations d'enseignement.

A. — Épreuves écrites d'admissibilité

1° Composition et traduction

L'épreuve se compose de deux ensembles :

a) Une composition en langue régionale à partir d'un dossier constitué de documents de littérature et/ou de civilisation portant sur l'une des notions ou thématiques choisies dans les programmes de lycée et de collège. À cette composition peut être ajoutée une question complémentaire sur l'exploitation dans le cadre des enseignements de la problématique retenue.

Pour cette épreuve, deux notions (programmes de collège et de lycée) sont inscrites au programme du concours, qui est renouvelé par moitié chaque année. Ce programme fait l'objet d'une publication sur le site internet du ministère chargé de l'éducation nationale ;

b) Au choix du jury, une traduction en français d'un texte en langue régionale et/ou une traduction en langue régionale d'un texte en français, accompagnée(s) d'une réflexion en français prenant appui sur les textes proposés à l'exercice de traduction et permettant de mobiliser dans une perspective d'enseignement les connaissances linguistiques et culturelles susceptibles d'explicitier le passage d'une langue à l'autre.

Durée : cinq heures ; coefficient 2.

2° Épreuve à options

Le candidat a le choix, lors de l'inscription au concours, entre les options suivantes :

Pour le breton : français, histoire et géographie, anglais, mathématiques ; [...]

Option français : première épreuve écrite d'admissibilité du CAPES externe de lettres.

Option histoire et géographie : première épreuve écrite d'admissibilité du CAPES externe d'histoire et géographie.

Option anglais [...] : première épreuve écrite d'admissibilité du CAPES externe de langues vivantes étrangères : anglais [...].

Option mathématiques : première épreuve écrite d'admissibilité du CAPES externe de mathématiques.

L'épreuve lui permet de mettre ses savoirs en perspective et de manifester un recul critique vis-à-vis de ces savoirs.

Coefficient 2.

B. — Épreuves d'admission

Les deux épreuves orales d'admission comportent un entretien avec le jury qui permet d'évaluer la capacité du candidat à s'exprimer avec clarté et précision, à réfléchir aux enjeux scientifiques, didactiques, épistémologiques, culturels et sociaux que revêt l'enseignement du champ disciplinaire du concours, notamment dans son rapport avec les autres champs disciplinaires.

1° Épreuve de mise en situation professionnelle

L'épreuve prend appui sur un dossier proposé par le jury, composé de documents se rapportant à l'une des notions de l'ensemble des programmes de lycée et de collège. Ces documents peuvent être

de nature différente : textes, documents iconographiques, enregistrements audio ou vidéo, documents scientifiques, didactiques, pédagogiques, extraits de manuels ou travaux d'élèves.

L'épreuve comporte deux parties :

— une première partie en langue régionale consistant en un exposé comportant la présentation, l'étude et la mise en relation des documents. L'exposé est suivi d'un entretien en langue régionale durant lequel le candidat est amené à justifier sa présentation et à développer certains éléments de son argumentation ;

— une seconde partie en langue française consistant en la proposition de pistes d'exploitation didactiques et pédagogiques de ces documents, en fonction des compétences linguistiques qu'ils mobilisent, de l'intérêt culturel et de civilisation qu'ils présentent ainsi que des activités langagières qu'ils permettent de mettre en pratique selon la situation d'enseignement choisie, suivie d'un entretien en français au cours duquel le candidat est amené à justifier ses choix.

Chaque partie compte pour moitié dans la notation.

La qualité de l'expression en langue française et dans la langue de l'option est prise en compte dans l'évaluation de chaque partie de l'épreuve.

Durée de la préparation : trois heures ; durée de l'épreuve : une heure (première partie : exposé : vingt minutes ; entretien : dix minutes ; seconde partie : exposé : vingt minutes ; entretien : dix minutes) ; coefficient 4.

2° Épreuve d'entretien à partir d'un dossier

L'épreuve porte :

— d'une part, sur un document de compréhension fourni par le jury, document audio ou vidéo authentique en langue régionale en lien avec l'une des notions des programmes de lycée et de collège ;

— d'autre part, sur un dossier fourni par le jury portant sur la même notion des programmes et composé de productions d'élèves (écrites et orales) et de documents relatifs aux situations d'enseignement et au contexte institutionnel.

La première partie de l'entretien se déroule en langue régionale. Elle permet de vérifier la compréhension du document authentique à partir de sa présentation et de l'analyse de son intérêt.

La seconde partie de l'entretien se déroule en français. Elle permet de vérifier, à partir de l'analyse des productions d'élèves (dans leurs dimensions linguistique, culturelle et pragmatique) ainsi que des documents complémentaires, la capacité du candidat à prendre en compte les acquis et les besoins des élèves, à se représenter la diversité des conditions d'exercice de son métier futur, à en connaître de façon réfléchie le contexte dans ses différentes dimensions (classe, équipe éducative, établissement, institution scolaire, société) et les valeurs qui le portent, dont celles de la République.

Le document audio ou vidéo et l'enregistrement d'une production orale d'élève n'excéderont pas chacun trois minutes.

La qualité de la langue employée est prise en compte dans l'évaluation de chaque partie de l'épreuve.

Durée de la préparation : deux heures ; durée de l'épreuve : une heure (trente minutes maximum pour chaque partie) ; coefficient 4.

Ar genstrivadeg

Kinniget gant Ronan ar C'hoadig

Prientiñ an amrouennoù

Izelaet eo keidenn an notennoù Capes brezhoneg e 2017 ha n'eus bet pourvezet nemet tri fost diwar bevar. Moarvat eo abalamour ma ne oa ket trawalc'h a emstriverien war ar renk. Koulskoude eo ur vicher gaer kelenn brezhoneg ha gant kenstrivadeg ar C'hapes en em gaver diouzhtu — kerkent hag an distro-skol da c'houde — kelenner-stajiad, ar pezh a zo entanus. Met evel-just e ranker labourat tenn a-benn bezañ degemeret. Degas a ran da soñj d'al lennerien, neuze, eus ar barregezhioù a ranker kaout a-benn ober berzh hag eus alioù fur ar juri evit prientiñ ar genstrivadeg.

Teir barregezh

Teir barregezh a c'hortozer digant an danvez kelennerien : bezañ mailh war an danvezioù da gelenn ; bezañ gouest d'ezteurel mat, sklaer hag en ur mod frammet ; hag anavezout mat bed ar c'helenn.

Bezañ mailh war an danvezioù da gelenn

- bezañ studiet an oberennoù liammet ouzh ar programm ha heuliet ar c'huzulioù lenn ;
- bezañ ken barrek war programm an eil danvez hag arbennigourien war an danvez-se (koulz a-fet gouiziegezh hag a-fet metodologiezh) ;
- bezañ studiet programm ha reolennoù mont en-dro ar C'hapes dre ar munud (ha chom hep kemmeskañ an amrouennoù degemer etreze, da skouer...) ha bezañ barrek war deknikoù evel an addispleg testennoù.

Bezañ gouest d'ezteurel mat, sklaer hag en ur mod frammet

- skrivañ ur yezh difazi e pep keñver (ereadurezh, yezhadur ha reizhskrivañ), e brezhoneg koulz hag e galleg — evit an eil danvez ;
- komz ur brezhoneg flour (ereadurezh, yezhadur ha prozodiezh direbech) ;
- frammañ mat e soñjoù, koulz dre skrid ha dre gomz.

Anavezout mat bed ar c'helenn

- bezañ studiet pizh programmoù ar skolañoù hag al liseoù evit kompren mat spered ar c'helenn yezhoù en deiz a hiziv ;
- anavezout mat bed ha mont en-dro ar skolañoù hag al liseoù ;
- anavezout mat ar CECRL¹ hag an testennoù diazez a c'hell (pe a zle) ar gelennerien harpañ warne.

Degemeret e vez er C'hapes an holl re a ziskouez kaout an teir barregezh meneget a-us. Amañ dindan e vo kavet un nebeud kuzulioù evit dont a-benn da brientiñ mat ar genstrivadeg.

Pemp kuzul

Pemp ali a vo roet amañ d'an emstriverien a fell dezhe sikour ar voul da vont gante : studiañ ervat ar brezhoneg ; kregiñ e-barzh abred ; heuliañ ar stummadur a-ratozh ; klask kompren mat an amrouennoù ; ha derc'hel betek penn.

Studiañ ervat ar brezhoneg

Komz ha skrivañ mat brezhoneg eo ar varregezh kentañ a c'hortozer digant ur c'helenner brezhoneg. Gant tout an dud e vez graet fazioù, evel-just, ha derc'hel a ra kont ar strollad-barn eus *stress* an emstriverien. Met ur skouer eo brezhoneg ar gelennerien evit o skolidi – dreist-holl pa 'c'h eo erru ken

¹ *Cadre européen commun de référence pour les langues*, « Framm dave europeat kumun evit ar yezhoù ».

treut implij pemdeziek ar brezhoneg en hor c'hevredigezh. Gant-se, an ali kentañ da reiñ d'ar re a fell dezhe kelenn brezhoneg eo studiañ ervat ar yezh-se a-raok plediñ gant amprouennoù ar C'hapes.

Kregiñ e-barzh abred

Pouezus eo kregiñ e-barzh abred. Pep hini en deus e du gwan, hag a c'hello bezañ kreñvaet e-kerzh an hañv ; paneveken 'met ar yezh, a c'hello bezañ gwellaet en ur lenn, en ur vont da stajoù brezhoneg an hañv ha, dreist-holl, en ur zaremprediñ brezhonegerien a-vihanik. Programm nevez ar C'hapes, ouzhpenn-se, a vez embannet kerkent ha fin miz Mae. Tro zo, neuze, da studiañ anezhañ ha da lenn an oberennoù nevez-lakaet er programm e-kerzh mizioù an hañv, a-raok na grogfe ar bloavezh skolveur.

Heuliañ ar stummadur

N'eus nemet en Espe¹, e Sant-Brieg, e vez prientet an emstriverien evit ar C'hapes brezhoneg. Eno e vez roet kentelioù gant kelennerien skolioù-meur Brest ha Roazhon ha gant gwellañ arbennigourien pedagogiezh ar brezhoneg ; hag uhel e vez an disoc'hoù. Siwazh ne vo ket digoret ar stummadur-se e 2017-2018 rak n'eus bet nemet un den o lakaat e anv evit heuliañ anezhañ.

Klask kompren mat an amprouennoù

A-bouez bras eo kompren mat an amprouennoù. Seblantout a ra anat an dra-se, marteze, met n'eo ket tamm ebet, rak kemplezh eo an amprouennoù. Se zo kaoz hon eus lakaet ar skrid ofisiel en danevell-mañ. Rankout a raio an emstriverien lenn hag adlenn ar skrid-se meur ha meur a wech a-benn bezañ sur da vezañ komprenet anezhañ penn-da-benn ha dre ar munud. Alies e vez emstriverien o koll poentoù abalamour m'o deus en em luziet en amprouennoù...

Derc'hel betek penn

Start eo prientiñ ur genstrivadeg ha degouezhout a ra d'an emstriverien e vefe teñval o fenn. Arabat fallgaloniñ, koulskoude ! Gwir eo ec'h eo labourus prientiñ ar C'hapes brezhoneg met disoc'hoù mat a vez ingal. 71 % eus ar re a oa bet aet betek an amprouennoù dre gomz a zo bet degemeret e 2015², 60 % e 2016 hag e 2017. Div wech keidenn hollek Capesoù ar Frañs³ ! Ret eo magañ ar spi, neuze, ha derc'hel da labourat gant startijenn. Ar gwellañ hent eo da zont a-benn...

Gwelomp bremañ dre ar munud penaos eo bet kont e 2017.

¹ *École supérieure du professorat et de l'éducation*, « Skol uhel ar c'helenn hag an deskadurezh ».

² En ur gontañ un emstriver a zo bet lakaet war al listenn ouzhpenn, hag a zo bet roet ur post dezhañ goude.

³ Er C'hapesoù all n'eus nemet 31,44 % eus an emstriverien bet aet betek an amprouennoù dre gomz ken a zo bet degemeret e 2015 ha 27,29 % e 2016. N'anavezer ket sifroù 2017 met moarvat n'int ket gwall zisheñvel.

Dalc'h 2017

Ar strollad-barn

Seitek den ac'h ae d'ober ar strollad-barn : seizh maouez (41 %) ha dek gwaz (59 %) ; nav c'helenner lise ha skolaj (53 %) hag eizh kelenner skol-veur (47 %).

Kuzul-ren

Prezidant

LE COADIC Ronan, kelenner e skol-veur Roazhon 2

Besprezidant

MOAL Stefan, mestr-prezegenner e skol-veur Roazhon 2

Sekretour meur

L'HOURRE Ronan, kelenner testeniet en ESPE Breizh hag el lise Tristan Corbière, Montroulez

Izili

Brezhoneg

IZILI AR C'HUZUL REN ha...

CALVEZ Ronan, kelenner e skol-veur Breizh-izel

CHOPLIN Cédric, kelenner testeniet el lise Jean Macé, Roazhon

GUEGUEN Janig, kelenner testeniet e skolaj ar stêr Aon, Kastell-nevez-ar-Faou

HUPEL Erwan, mestr-prezegenner e skol-veur Roazhon 2

Eil danvez

Istor

GODINEAU Dominique, kelenner e skol-veur Roazhon 2

LE DREZEN Katell, kelenner testeniet e lise-skolaj an Hirwazh, Brest

Douaroniezh

GAUDIN Solène, mestrez-prezegenner e skol-veur Roazhon 2

MONTABONE Benoît, mestr-prezegenner e skol-veur Roazhon 2

Galleg

FEYLER Ariane, kelenner agregat e skol-veur Roazhon 2

LE ROUX Alan, kelenner agregat el lise Diwan, Karaez

Matematik

GABILLARD Gilbert, kelenner e kador-veur al lise Joliot-Curie, Roazhon

GOURMELON Jean-Marie, kelenner agregat e lise an Harteloire, Brest

Saozneg

ABRAMS Déirdre, kelenner testeniet e skolaj Diwan Bro-Dreger, Plijidi

LELOUREC Lesley, mestrez-prezegenner e skol-veur Roazhon 2

Gant hegarated en deus degemeret ar strollad-barn kopiennoù hag eztaoladennoù an emstriverien ha diuntu en deus barnet anezhe.

An disoc'hoù

An niver a emstriverien

Emstriverien enskrivet ha pedet

Evel e 2016, n'eus bet digoret post ebet gant ar skolioù prevez e 2017. Gant-se ne oa nemet postoù Capes da bourveziñ. Triwec'h den o doa lakaet o anv evit tremen ar C'hapes e 2017. Met tout ar re o doa lakaet o anv n'int ket deuet d'an amprouennoù.

Emstriverien deuet d'an amprouennoù

N'eus deuet nemet dek den da dremen an amprouennoù degemeradusted (dre skrid). Nav dioute, da lâroul eo an hanter eus ar re o doa lakaet o anv, o deus tremenet an holl amprouennoù.

	Enskrivet	Tremenet an holl amprouennoù dre skrid	Feur
Emstriverien	18	9	50,00 %

Taolenn 1 : emstriverien enskrivet ha deuet d'an amprouennoù dre skrid

Diouzh an tu all, an holl re a oa bet pedet d'an amprouennoù degemer (dre gomz) zo deuet da dremen anezhe.

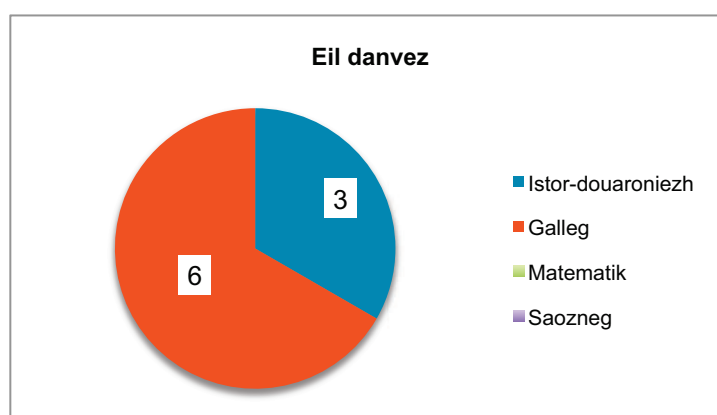
	Pedet	Deuet d'an amprouennoù dre gomz	Feur
Emstriverien	5	5	100,00 %

Taolenn 2 : emstriverien pedet ha deuet d'an amprouennoù dre gomz

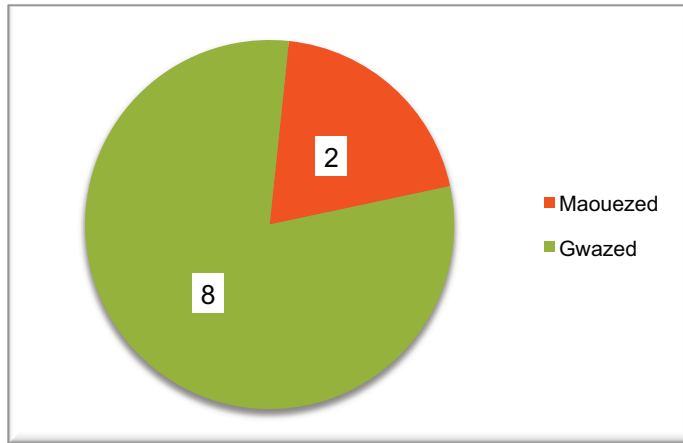
Peseurt eil danvez zo bet choazet gant an emstriverien ?

Eil danvez choazet gant an emstriverien

N'eus bet choazet nemet daou zanvez ar bloaz-mañ gant an emstriverien. Ar galleg, dreist-holl, gant c'hwec'h emstriver diwar nav (66,67 %) hag an istor-douaroniezh, gant tri emstriver (33,33 %). Ar saozneg hag ar matematikou n'int bet choazet gant den ebet. Kement-se a vez gwelet war ar grafik amañ dindan.

Grafik 1 : eil danvez choazet gant an emstriverien

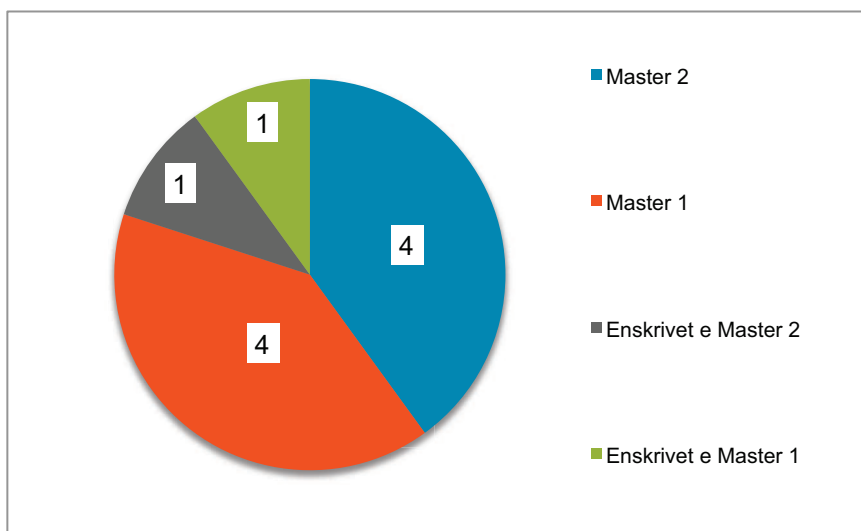

Grafik 3 : jener an emstriverien

Daoust ha peseurt diplomoù o doa an emstriverien ?

Diplomoù

N'eus tamm souezh ebet da gaout war ar poent-se : an darn vrasañ eus an emstriverien, a-bell (80 %), o doa ur master 1 pe ur master 2 ; hag ar re all a oa enskrivet e master.

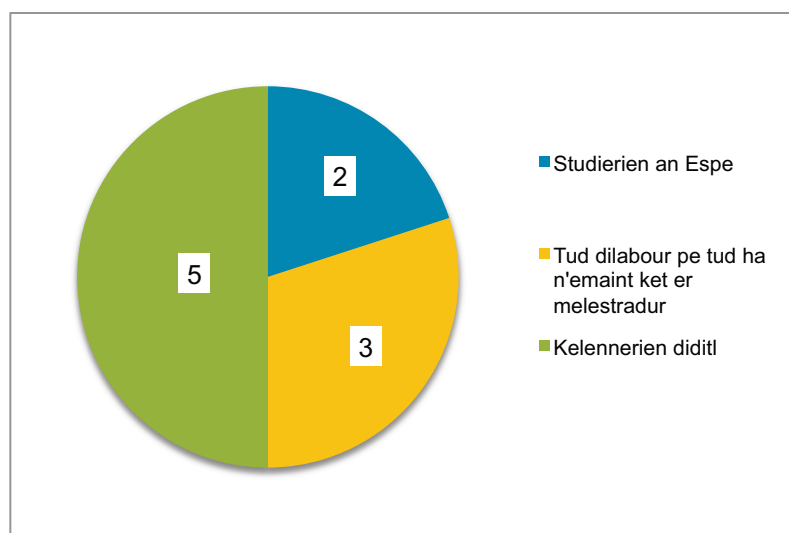

Grafik 4 : diplomoù an emstriverien

Dedennusoc'h eo ar sifroù diwar-benn statud micherel an emstriverien.

Statud

An darn vrasañ eus ar re zo deuet da dremen amproennoù ar genstrivadeg (50 %) a oa dija o labourat er c'helenn pe er stummañ ; tri a oa dilabour pe e diavaez eus ar melestradur (30 %) ha daou a oa o prientiñ ar genstrivadeg en Espe (20 %).

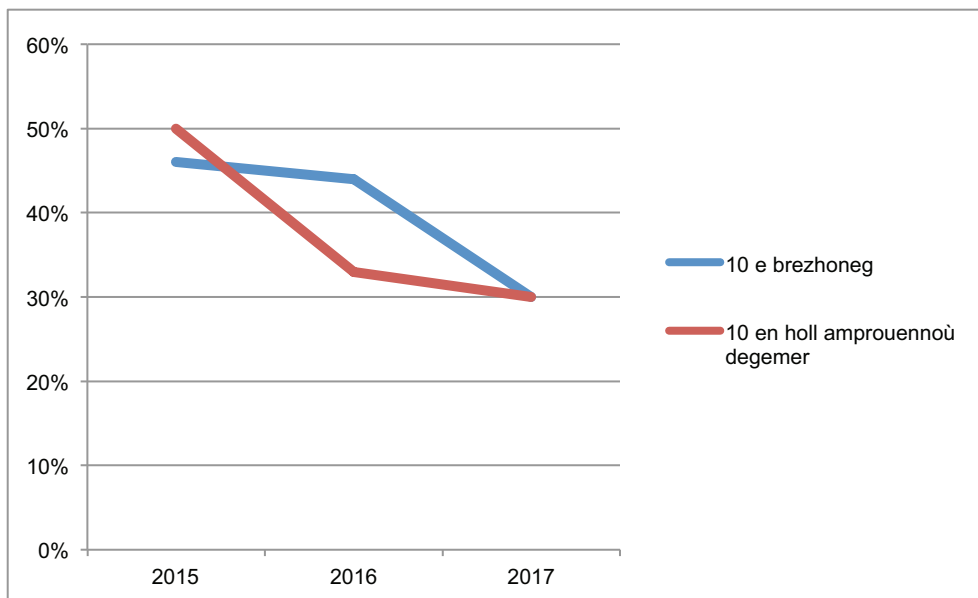
Grafik 6 : statud an emstriverien

Bremañ pa ouzomp piv 'oa an emstriverien e c'hellomp dielfennañ o disoc'hoù.

Notennoù

Notennoù ar re zegemeradus

A vloaz da vloaz ec'h a an notennoù war zigresk abaoe 2015, evel ma c'heller gwelout amañ dindan.

An den kentañ a zo bet degemeradus er C'hapes en deus bet 10,98 d'an amprouennoù dre gomz hag an hini diwezhañ 7,65 (diwar ugent).

Notennoù an amprouennoù dre gomz

5 (diwar ugent) eo an notenn izelañ a zo bet roet d'an amproenn 1 (klask tapout ur pleg micherel) ha 17 eo an notenn uhelañ. 8,5 eo an notenn izelañ a zo bet roet d'an amproenn 2 (divizout diwar un teuliad) ha 14 an notenn uhelañ. Kement-se a vez lennet en daolenn amañ dindan.

	Notenn izelañ	Notenn uhelañ
Amproenn 1	5	17
Amproenn 2	8,5	14

Taolenn 4 : notennoù an amprouennoù dre gomz

An hini kentañ degemeret hag an hini diwezhañ

An hini kentañ degemeret er C'hapes e 2017 en deus bet ur geidenn a 12,4 diwar ugent hag an hini diwezhañ 8,8.

Evezhiadenn

Pevar fost Capes a oa bet digoret ar bloaz-mañ, evel ar bloaz tremenet, met — c'hoazh ur wech, siwazh — n'eus bet gelllet pourveziñ nemet tri. Displijusat diviz da gemer. Ar bloaz tremenet e oa bet kavet re izel live brezhoneg dre gomz ar pevare emstriver. Ar bloaz-mañ eo keidenn hollek ar pevare emstriver an hini a oa re izel. N'eus ket a wall blanedenn, avat. Gant ar boan hag an amzer a-benn pep tra e teuer ! Sell amañ, neuze, titour evit ar re a fell dezhe prientiñ kenstrivadeg 2018.

Etrezek kenstrivadeg 2018

Ar programm nevez

Setu amañ programm ar C'hapes 2018, evel m'eo bet embannet gant ar ministrerezh e miz Mae 2017.

Notions des programmes de collège et de lycée

Notion 1. Cycle terminal : **l'idée de progrès**

Notion 2. Programme de seconde : **sentiment d'appartenance : singularités et solidarités**

Œuvres servant d'appui au programme

GERVEN Y., *Bouklet ha minellet*, Dirinonn, Al Liamm, 1990.

KERVALAN Y., *Ar Waremm Vras*, Kemper, Embannadurioù al Lanv, 2013.

COZ A., *Bili er mor*, Montroulez, Skol Vreizh, 2014.

HUON, R., *Ar marc'h glas*, Dirinonn, Al Liamm, 2010.

Conseils bibliographiques

Histoires de Bretagne

CORNETTE J., *Histoire de la Bretagne et des Bretons* (deux volumes), Paris, Seuil, 2005.

ELEGOËT L., *Istor Breizh*, Saint-Brieuc, TES, 1999.

MONNIER J.-J. et J.-C. CASSARD (dir.), *Toute l'histoire de Bretagne : des origines à la fin du XXe siècle*, nouvelle édition refondue et augmentée, Morlaix, Skol Vreizh, 2012.

Ouvrages relatifs à la notion 1 – L'idée de progrès

Œuvres philosophiques

ARENDE H., *Condition de l'homme moderne* [1958], Paris, Nathan, 2002.

KANT E., *Histoire et progrès* [1784 et 1787], Paris, Hachette, 1997.

BACON F., *Du progrès et de la promotion des savoirs* [1605], Paris, Gallimard, 1991.

COMTE A., *Dynamique sociale, ou Traité général du progrès humain*, t. III du *Système de politique positive* [1830-1842], Paris, Éditions Anthropos, 1969-1970.

CONDORCET J. A. de, *Esquisse d'un tableau historique des progrès de l'esprit humain* [1795], rééd. présentée par Y. Belaval, Paris, 1970.

ROUSSEAU J.-J., *Œuvres politiques et économiques, 1 : Discours sur les sciences et les arts* [1750], Paris Genève, Champion Slatkine, coll. « Œuvres complètes », n° 4, 2012.

WEIL S., *L'enracinement : prélude à une déclaration des devoirs envers l'être humain* [1949], Paris, Flammarion, coll. « Champs classiques », 2014.

Œuvres littéraires

HUXLEY A., *Le meilleur des mondes* [*Brave New World*, 1932], Paris, Pocket, 2013.

KONAN, Jakez, *Kenavo Amerika*, Dirinonn, Al Liamm, 1986.

- LANGLEIZ, *Enez ar rod* [1945], Lesneven, Hor yezh, 2000.
- MASSON É., *Utopie des Iles Bienheureuses dans le Pacifique en l'an 1980*, Paris, F. Rieder, 1921. [Consultable sur Gallica].
- ORWELL G., *1984* [*Nineteen Eighty-Four*, 1948], Paris, Gallimard, 2015.
- SHELLEY M.W., *Frankenstein ou Le Prométhée moderne* [*Frankenstein or The Modern Prometheus*, 1818] Paris, Archipoche, 2012.
- STROLLAD AR VRO-BAGAN, *Kenavo my love*, Brest, Brud Nevez, 1989.
- VERNE J., *Les cinq cents millions de la Begum* [1879], Lyon, Éd. Drôles de, 2013.
- VERNE J., *Voyages extraordinaires* [1863-1919], Paris, Gallimard, coll. « La Pléiade », 2012.

Ouvrages généraux

- ARON R., *Les désillusions du progrès : essai sur la dialectique de la modernité* [1969], Paris, Gallimard, 1996.
- BECK U., *La Société du risque : sur la voie d'une autre modernité*, Paris, Flammarion, 2003.
- ELLUL J., *Le bluff technologique* [1988], Paris, Pluriel, 2012.
- FERRAROTTI F., *The myth of inevitable progress*, Westport, Conn, Greenwood Press, 1985.
- FEYERABEND P., *Adieu la raison* [1987], Paris, Éd. du Seuil, coll. « Points », 1996.
- MORIN E. et A.B. KERN, *Terre-patrie*, Seuil, 1993.
- TAGUIEFF P.-A., *Le sens du progrès : une approche historique et philosophique*, Paris, Flammarion, 2006.
- WEBER Eugen, *La fin des terroirs*, Paris, Fayard, 1983.

Bretagne

Idée de progrès et métamorphoses sociales

- AR BORG H., *Moc'h gouez Kenekan*, Montroulez, Skol-Vreizh, 1998.
- BURGUIERE A., *Bretons de Plozévet* [1975], Paris, Flammarion, 1992.
- CANEVET C., *Le modèle agricole breton : histoire et géographie d'une révolution agro-alimentaire*, Rennes, Presses universitaires de Rennes, 1992.
- DUVAL A., *Oberenn Glok*, Louargat, Mignoned Anjela, 2005.
- ÉLEGOËT F., A. DUVAL, Y. LAMBERT, *Changer de monde*, Plouguerneau, Tud Ha Bro, 1981.
- ÉLEGOËT F., *Révoltes paysannes en Bretagne à l'origine de l'organisation des marchés*, Plouguerneau, Editions du Leon, 1984.
- ÉLEGOËT F., *Sociétés paysannes et dépaysement*, Plouguerneau, Tud Ha Bro, 1981.
- FAVEREAU F., *Breizh a-vremañ : hor sevenadur, hor yezh, hor breizhadelezh*, Montroulez, Skol Vreizh, 2005.
- HELIAS P.J., *Marh al lorch* [1993], Brest, Emgleo Breiz, 2014.
- LAMBERT Y., *Dieu change en Bretagne : la religion à Limerzel de 1900 à nos jours*, Paris, Le Cerf, 1985.
- LE COADIC R., *L'identité bretonne*, Rennes, Presses Universitaires de Rennes (PUR) et Terre de Brume, 1998.
- MORIN E., *Commune en France : La métamorphose de Plozévet* [1967], Paris, Fayard, 2013.
- ROZMOR N., *Ar Mestr*, Brest, Emgleo Breiz, 1996.

Sites internet

- COCAUD M., « La Bretagne industrielle : parcours thématique », in INA Atlantique, *L'Ouest en mémoire*. <http://fresques.ina.fr/ouest-en-memoire/parcours/0001>
- COCAUD M., « La métamorphose des campagnes : parcours thématique », in INA Atlantique, *L'Ouest en mémoire*. <http://fresques.ina.fr/ouest-en-memoire/parcours/0003>

Autres documents disponibles sur *L'Ouest en mémoire* : Les jeunes peuvent-ils rester à la terre ?, 30 mai 1964 ; le GAEC de la Cordée à Treffieux, 9 juin 1967 ; Anjela Duval et la terre, 28 décembre 1971 ; le remembrement dans le Morbihan, 2 mai 1974 ; le remembrement, 3 juin 1976 ; portrait d'Alexis Gourvenec, 23 février 1978 ; A-enep d'an adlodennañ e Treglañviz, 2 décembre 1984 ; la pollution de l'eau par les nitrates, 25 juin 1988 ; les algues vertes en Bretagne, 19 juin 1998 ; al labour-douar biojijik, 17 mars 1979 ; manifestation des Travailleurs Paysans au Mans, 17 février 1984 ; l'évolution de l'agriculture biologique, 11 janvier 1991 ; les 25 ans de l'association « Eau et rivières de Bretagne », 12 novembre 1994.

Idée de progrès et destin de la langue bretonne

AN DU C., *Histoire d'un interdit : le breton à l'école*, Lesneven, Hor Yezh, 1991.

BROUDIC F., *La pratique du breton de l'Ancien Régime à nos jours*, Rennes, Presses Universitaires de Rennes (PUR), 1995.

ÉLEGOËT F., *Nous ne savions que le breton et il fallait parler français : Mémoires d'un paysan du Léon*, Éditions Breizh hor bro, 1978.

LE COADIC R., « Langue et modernité », *Klask*, octobre 2001, n° 7, p. 45-50. [Téléchargeable sur <hal.archives-ouvertes.fr>]

MORVANNOU F., *Le Breton : la jeunesse d'une vieille langue*, Brest, Presses populaires de Bretagne, 1980.

PENTECOUTEAU H., *Devenir bretonnant : découvertes, apprentissages et réappropriations d'une langue*, Rennes, Presses universitaires de Rennes, coll. « Le sens social », 2002.

PREMEL G., « Anamnèse d'un dommage ou comment le français est venu aux Bretons », *Langage et société*, 1995, vol. 72, no 1, p. 51-95. [Téléchargeable sur <persee.fr>]

Site internet

CALVEZ, Ronan, *Petra ro da gleved ar re a ra gant ar brezhoneg ?*, in INA Atlantique, *L'Ouest en mémoire*. www.ina.fr/fresques/ouest-en-memoire/parcours/0007

DVD

GUINARD, Pierrick, *Brezhoneg : un siècle de breton*, France 3 ouest et 13 Production, 2001.

Idée de progrès et choix énergétiques

CASSARD, J.-C., A. CROIX, J.-R. LE QUEAU et Jean-Yves VEILLARD (dir.), *Dictionnaire d'histoire de Bretagne*, « Industries et énergies », p. 398-401, « Électrification », p. 250, Morlaix, Skol Vreizh, 2008.

SIMON G., *Plogoff : l'apprentissage de la mobilisation sociale*, Rennes, Presses universitaires de Rennes, 2010.

Sites internet

Démantèlement de la centrale de Brennilis ; site de la région Bretagne : 7e Conférence bretonne de l'Énergie, Projet de parc éolien en mer de la baie de Saint-Brieuc : www.ina.fr/fresques/ouest-en-memoire

Le bois comme source d'énergie : www.france3breizh.fr/actualites/a-la-une/ Projet de parc éolien : www.france3breizh.fr/actualites/communiques/

DVD

LE GARREC, N. et F., *Des pierres contre des fusils*, Production Bretagne Films, 1980.

Ouvrages relatifs à la notion 2 – Sentiment d'appartenance : singularités et solidarités

Ouvrages généraux

Philosophie

Ouvrages classiques

HUME D., *Traité de la nature humaine : essai pour introduire la méthode expérimentale dans les sujets moraux* [1739-1740], Paris, Aubier, coll. « Bibliothèque philosophique », 1946.

LOCKE J. et E. BALIBAR, *Identité et Différence : l'invention de la conscience*, édition bilingue, Paris, Seuil, 1998.

Ouvrages contemporains

DERRIDA J., *Le monolinguisme de l'autre : ou la prothèse d'origine*, Paris, Galilée, coll. « Incises », 1996.

RICŒUR P., *Soi-même comme un autre*, Paris, Ed. du Seuil, coll. « L'Ordre philosophique », 1990.

WEIL S., *L'enracinement : prélude à une déclaration des devoirs envers l'être humain* [1949], Paris, Flammarion, coll. « Champs classiques », 2014.

Sciences sociales

CASTELLS M., *L'Ère de l'information, tome II : Le Pouvoir de l'identité*, Paris, Fayard, 1999.

ERIKSON E., *Adolescence et crise : la quête de l'identité*, Paris, Flammarion, 1978.

GOFFMAN E., *Stigmate*, traduit par Alain Kihm, Paris, éditions de Minuit, coll. « Le Sens commun », 1975.

KAUFMANN J.-C., *L'Invention de soi : Une théorie de l'identité*, Paris, Armand Colin, 2004.

KYMLICKA W., *La Citoyenneté multiculturelle*, Paris, La Découverte, 2001.

LEVI-STRAUSS C., *L'identité*, 6e éd., Paris, Presses Universitaires de France, 2010.

POUTIGNAT P., J. STREIFF-FENART, et F. BARTH, *Théories de l'ethnicité*, Paris, Presses Universitaires de France, 1999.

TAYLOR C., *Multiculturalisme : Différence et démocratie*, Paris, Flammarion, 1999.

WEBER E., *La fin des terroirs*, Paris, Fayard, 1983.

WIEVIORKA M., *La Différence*, Paris, Balland, 2006.

Littérature

CESAIRE A., *Cahier d'un retour au pays natal*, Paris, Présence Africaine, 2000.

KUNDERA M., *L'identité*, Paris, Gallimard, 2000.

MAALOUF A., *Les Identités meurtrières*, Paris, LGF - Livre de Poche, 2001.

Ouvrages en français évoquant le sentiment d'appartenance à la Bretagne

Sciences sociales

LE BOULANGER J.-M., *Être breton ?*, Quimper, Palantines, 2013.

LE COADIC R., *L'identité bretonne*, Rennes, Presses Universitaires de Rennes (PUR) et Terre de Brume, 1998.

LEBESQUE M., *Comment peut-on être breton ? Essai sur la démocratie française*, Paris, Seuil, 1970.

SIMON P.-J., *La bretonnité : Une ethnicité problématique*, Rennes, PUR et Terre de brume, 1999.

Littérature

ELLEOUËT Y., *Le livre des rois de Bretagne : roman*, Paris, Gallimard, 1988.

GRALL X., *La Fête de nuit, Barde imaginé et deux nouvelles inédites*, Paris, Mazarine, coll. « Roman », 1979.

GRALL X., *Le Cheval couché*, Paris, Hachette, 1977.

GUILLOUX L., *Ma Bretagne*, Bédée, Folle Avoine, 1993.

HELIAS P.-J., *Le cheval d'orgueil : mémoires d'un Breton du pays bigouden*, Paris, Plon, coll. « Presses

pocket. Collection Terre humaine », 1982.

KEINEG P., *Hommes liges des talus en trances* précédé de *Le poème du pays qui a faim* et suivi de *Vent de Harlem*, Honfleur, P.J. Oswald, coll. « L'Aube dissout les monstres », 1971.

OZOUF M., *Composition française : Retour sur une enfance bretonne*, Paris, Éditions Gallimard, 2009.

RENAN E., *La poésie des races celtiques*, in *Œuvres complètes de Ernest Renan*, Paris, Calmann-Lévy, 1994, vol. II, p. 252-301.

ROBIN A., *Ma vie sans moi*, suivi de *Le monde d'une voix*, Paris, Gallimard, 1970.

ROHOU J., *Fils de ploucs*, Rennes, Ouest-France, 2005.

Ouvrages en langue bretonne évoquant le sentiment d'appartenance

AN AMOUR M., *Kostez ar Pemp Kroaz*, Kemper, Embannadurioù Al Lanv, 1992.

AR BARZH M., *An Erc'h du*, Lannuon, An Alarc'h Embannadurioù, 2004.

AR FLOC'H L., *Va zamm buhez*, Kemper, Mouladurioù Hor Yezh, 1985.

AR GOW, Y., *E skeud tour bras Sant Jermen*, Brest, Al Liamm, 1978.

BERTHOU E., *En Bro Dreger a-dreuz parkoù*, Kemper, Mouladurioù Hor Yezh, 1985.

BEYER M., *Seizh devezh warn-ugent*, Lannuon, An Alarc'h embannadurioù, 2006.

BOCHER A., *Notennoù brezel*, Kemper, Mouladurioù Hor Yezh, 1989.

BUREL H. (traduit et présenté par N. BLANCHARD), *Histor eur famil eus Breis-Izel*, Brest et Morlaix, CRBC-Skol Vreizh, 2011.

CABON B., CHAPALAN P., *Opala Chapalain !*, Montroulez, Skol Vreizh, 2016.

DENEZ P., *Yezh ha Bro*, Kemper, Mouladurioù Hor Yezh, 1998.

DUPUY Y. F., *Par dibar*, Lannuon, an Alarc'h embannadurioù, 2006.

DUVAL A., *Me, Anjela*, Kemper, Mouladurioù Hor Yezh, 1986.

EMILI Y.-L., *Prizoniad er Ruhr*, Kemper, Mouladurioù Hor yezh, 1992.

FAVEREAU F., *Breizh a-vremañ, Hor Sevenadur – Hor Yezh – Hor Breizhadelezh*, Montroulez, Skol Vreizh, 2005.

GALBRUN I., *Me a zalc'ho*, Kemper, Mouladurioù Hor Yezh, 1987.

GOUEDIG P., *Enez-Eusa : eñvorioù tud Eusa*, Brest, Brud Nevez, 1984.

GUILLOUX L., *Ti ar Bobl*, Ar Releg-Kerhuon, An Here, 1999.

HELIAS P.-J., *Marh al Lorh* [1993], Brest, Emgleo Breiz, 2014.

HEMON R., *An Aotrou Bimbochet e Breizh* [1942], Roazhon, Hor Yezh, 1990.

HEMON R., *Ur Breizhad oc'h adkavout Breizh* [1931], Brest, Al Liamm, 1972.

HERRIEU L. *Nag ar gwenan ? : lizherioù ar serjant L. Henrio, Loeiz Herrieu, er Barh-Labourer d'e vaouez Loeiza er Meliner, Vedig en Evel : 1914-1919 ; dastumet ha kempennet evit an embann get Daniel Carré*, Roazhon, TIR 2016.

INIZAN L., *Emgann Kergidu* (Lodenn I ha II), Brest, Al Liamm, 1977.

JACQ G., *Pinvidigezh ar Paour*, Brest, Al Liamm, 1977.

KERVALLAN Y., *Dremmoù Arrasate*, Kemper, Embannadurioù Al Lanv, 2009.

KERVELLA F., *Skridoù*, Brest, Al Liamm, 1993.

KERVELLA G., *Boned glas ar Pagan*, Dirinonn, Al Liamm, 2012.

KERVELLA G., *N'eus ket a garantez eürus*, Montroulez, Skol Vreizh, 2015.

MADEG M. (Kinniget gant), *Kezeg e Bro-Leon*, Brest, Dastum Bro-Leon, 2010.

MADEG M. (Kinniget gant), *Kig-ha-farz ha bouedoù all a-wechall e Bro-Leon*, Brest, Dastum Bro-Leon, 2013.

MADEG M. (Kinniget gant), *Peñse e Bro-Leon*, Brest, Dastum Bro-Leon, 2007.

MEDAR Tad, *An tri aotrou*, Gwengamp, embannet gant an Tad Medar, 1981.

MEDAR Tad, *Paotred an ognon*, Sant-Brieg, Les Presses Bretonnes, 1986.

OLLIVRO E., *Pikou Mad e dad*, Kemper, Mouladurioù Hor Yezh, 1983.

PIRIOU Y.-B., *Ar mallozhioù ruz*, Honfleur, P.J. Oswald, 1974.

PRIEL J., *Va zammig buhez*, Brest, Al Liamm, 1975.

ROPARZ J., *E Bro Yvonne, Eñvoriou eur beizantez a Vro-Leon, Yvonne Riou* (5 levrenn), Brest, Emgleo Breiz, 1995.

ROZMOR N., *Ar mestr*, eil embannadur, Brest, Emgleo Breiz ha Brud Nevez, 1996.

SEITE V., *Ar Marh Reiz, E bro-leon gwechall*, Brest, Emgleo Breiz-Ar Skol dre lizer, 1985.

SEITE V., *Darvoudou brezel va Horn-Bro : 1944*, Brest, Emgleo Breiz-Ar Skol dre lizer, 1987.

TALDIR-JAFFRENOU, *Eñvorennoù, Ur wech e oa... Ur c'hrennard, un deskard, ur soudard*, Kemper, Mouladurioù Hor Yezh, 1985.

TANGI Bernez, *1973, Roazhon, Skrid*, 2015.

An niver a bostoù

D'ar mare ma skrivomp danevell ar strollad-barn ne ouiomp ket pet post a vo digoret e 2018. Met gouzout a reer e vo digoret postoù er C'hafep, ar pezh ne oa ket bet graet e 2016 nag e 2017.

An deiziadur

Darvoudoù	Deiziadoù	Titouroù ouzhpenn
Amprouennoù degemeradusted (dre skrid)	Brezhoneg : d'ar 27 a viz Meurzh 2018 Danvezioù da zibab : etre an 29 a viz Meurzh hag ar 5 a viz Ebrel 2018	
Disoc'hoù an degemeradusted	War-dro kreiz miz Mae 2018	
Amprouennoù degemer (dre gomz)	Moarvat e penn kentañ miz Even	E Skol-veur Roazhon 2 e vo dalc'het an amprouennoù degemer Place du Recteur Henri Le Moal CS 24307 35043 RENNES Cedex Tres kampus Keryann (Villejean) : https://www.univ-rennes2.fr/system/files/UHB/SERVICE-COMMUNICATION/plan-campus-villejean.pdf
Disoc'hoù ar C'hapes	Un devezh pe zaou war-lerc'h an amprouennoù dre gomz	

War **Publinet** e vo embannet an deiziadoù resis pa vint bet termenet.

Amprouennoù dre skrid 2017

Brezhoneg

Ar skridaozadenn

Sujed

Kavet e vez ar sujed enlinenn war lec'hienn ar ministrerezh, e stumm pdf :

http://media.devenirensignant.gouv.fr/file/capes_externe/53/2/s2017_capes_externe_lr_breton_1_74_5532.pdf

Danevell ar strollad-barn war an addisplegadenn, kinniget gant Stefan Moal

Dipitus a-grenn eo bet, dre vras, live an displegadenn e brezhoneg en nevez-amzer 2017. « Sevel un displegadenn diwar-benn an daou skrid kinniget » eo a zo d'ober. Tennet e vez ar skridoù-se eus oberennoù a zo war roll-labour ar C'hapes, ur roll gwall verr, embannet bloaz a-raok an amproenn. An dra-se zo kaoz en em gav un disterig hegaset izili ar strollad-barn pa welont re sklaer, bep bloaz, ha meur a wezh, n'eo ket bet lennet an oberennoù-se gant lod eus ar re a zo war ar renk zoken. Ar bloaz-mañ c'hoazh, ouzhpenn an teir c'hopienn wenn, hon eus bet tro da lenn displegadennoù savet gant tud chomet pell-pell eus oberenn Youenn Kervalan koulz hag eus hini Yann Gerven. Betek un den hag a zo chomet hep gwelet, war a seblant, ar c'hemm bras etre un oberenn diazezet mui pe vui war darvoudoù istorel, hag eben, enni darvoudoù faltaziet penn-da-benn. Hemañ pe homañ, goude un digoradur sklaer evelkent, n'eus ket bet lakaet en (h)e skrid nemeur a venegoù eus an div destenn. Kentoc'h ez eo kontañ istor Breizh en 20^{vet} kantved diouzh savboent un emsaver(ez) an hini en/he deus graet, pa oa re anat ne oa ket bet digoret al levrioù gantañ pe ganti. Petra a lavaro an danvez kelenner(ez)-mañ avat, pa vo aet da vat war ar vicher – betegoùt e rafe, gwezh pe wezh – ha pa welo n'eo ket bet lennet ar skridoù bet roet d'ar skolidi da lenn ?

Diskouez anaoudegezh diwar-benn an oberennoù a zo un dra a bouez, padal evit urzhiañ homañ a-feson e ranker kaout un tamm poell bennak, ha dalc'hen dezhañ da c'houde. N'eo ket kregiñ e-barzh diouzhtu-kaer hep embann tamm digoradur na tamm steuñvenn na tra, evel ma oa bet graet gant unan pe zaou. Poell pe boell a zo, ivez : penaos e c'heller c'hoazh, erru e live ar master, dispartiañ krenn-ha-krak en un destenn lennegel « ar stumm da gantañ, an danvez da heul » evel en/he deus kinniget (ha graet) unan all ? Re wir eo n'eo ket diouzh ar gont a baper duet e vez barnet an dud, nemet ur bajenn hanter en holl (lodenn ar c'helenn hag all !) n'eo ket a-walc'h, anat eo. An hini en/he deus skrivet berr-berr e-giz-se a oa reizh ar brezhoneg en (h)e skrid koulskoude, padal n'ez ae ket don da vat e-barzh an testennoù, ha kement tra a chome diwar-c'horre betek re, evel gwelet a-ziabell. Gant se e oa bet disoc'het gantañ pe ganti ur baour a zisplegadenn, na petra. Ar re ez eo aet an notennoù gwellañ ganto o doa savet pep a zigoradur klok, gant ur c'hudennadur displeget sklaer, ur steuñvenn embannet fraezh ha lakaet da dalvezout war-lerc'h, arroudoù ha daveennoù stank, dibabet mat hag implijet a-zoare, hag evit echuiñ, ur c'hlozadur ken klok all. Unan anezho, siwazh dezhañ pe dezhi, a oa chomet berr gant an eil lodenn, hini ar c'helenn.

Kavet e vo e lec'h all en danevell-mañ ur skrid leun a alioù, fur pe furoc'h, diwar-benn ar stumm da sevel un displegadenn diwar daou skrid. El linennoù amañ dindan ez eo kentoc'h divankadennoù diwar kopiennoù ar bloaz 2017 a vo da lenn. Emichañs e vo graet o mad eus ar faziou (merket *) divanket gant ar re a lako o anv evit ar C'hapes e 2018, evit ar wezh kentañ, an eil, pe muioc'h.

Evit a sell an daou skrivagner (na « *div skrivagner » na « *skrivagner » evel ma'z eus bet lennet) e oa da ziwall etre anv Youenn Kervalan, en deus choazet skrivañ « K » ha hini Yann Gerven, lakaet gantañ ar c'hemmadur a vez graet alies etre un anv badez hag un anv familh. Bez' c'heller eta skrivañ

« Kervalan », padal ez eo « Kerven » a vefe ret skrivañ e kenkaz e ve tennet « Yann ». N'eo ket fall diskouez, pa vez tro d'en ober, e ouzer pe anvioù gwir zo dindan o anvioù-pluenn. Skrivañ reizh an anvioù, forzh pere e vent (re an dud pe re an oberennoù), en deus kalz muioc'h a bouez, avat : 1984, ya, gant Orwell, ya da ; George (saoznec) avat, n'eo ket *Georges (gallek). An hini en deus lakaet « *1986 get George *Welles » a vije bet kalz furoc'h dezhañ pe dezhi chom hep ober. Diskouezet ez eus bet gantañ/ganti er c'hiz-se un dic'houiziegezh vras a-zivout un oberenn mil vrudet, betek meskañ George Orwell hag Orson Welles. Gant ar memes den ez eus bet meneget un oberenn gant Julio Cortazàr, a-dreuz adarre avat : « *La noche con la boca arriba », pa'z eo « La noche boca arriba » an titl reizh e kastilhaneg. Iskisat tra, lakaet eo bet an titl e brezhoneg ouzhpenn, nemet e stumm un adroidigezh eus an droidigezh c'hallek : « An noz doc'h an oabl » (La nuit face au ciel), koulskoude unan a zo « boca arriba » a zo « war e gein ». L'Automne (n'eo ket « *Un Automne ») à Pékin eo a zo bet skrivet gant Boris Vian. Priz Langleiz eo anv ar priz a vez roet bep bloaz evit un oberenn vrezhonek, n'eo ket *Langlais, anv ofisiel ar skrivagner e galleg. Ne vez ket skrivet – na lavaret ken nebeut all – un oberenn « *eus Franz Kafka » met « gant Franz Kafka ». Mat-tre keñveriañ skrid Yann Gerven gant ar skridoù-mañ a-hend-all, nemet en ur mod resis ha reizh e vije bet seul welloc'h a se.

Ha betek p'emeur ganti : Yann Gerven gant un « n » hepken, ha n'eo ket « Yann *Gervenn ». Evit a sell ar poent diwezhañ, n'eo ket eus reizhskrivañ nemetken ez eus kaoz amañ, met eus distagadur, ar pezh a zo un tamm mat nec'husoc'h. Skouerioù all a seurt-se zo bet kavet sof-kont : « *ebenn » (eben) ; « lakaat *da *well » (lakaat war wel) ; « *pellet (pellaet) » ; « *difor » (diforc'h) ; « *disorc'hoù » (disoc'hoù) ; « *e c'hellfec'h » (e c'hellfed) ; « *tenneroc'h » ha « *tenneridigezh » (teneroc'h ha teneridigezh) ; « *reollennoù » (reolennoù) ; « *stumet » (stummet) ; « *chenchamañt » (cheñchamant) ; « *da *gaostez » (a-gostez) ; *dremmwel (dremmwel, hemañ drougvesket gant « ardremmez » pe « maezad » war a seblant). Ur « *roman » a vez skrivet gant un « t » peogwir ez ay d'ober « romantoù » pa'n em gavo gant reoù all, padal « un *nebeut » hag « ar *gallout » a vo gwelloc'h gant un « d » evit mont da « nebeudoù » ha « galloudoù » el liester.

Ar « zh » – daoust ma vez implijet koulz en doare-skrivañ etrerannyezhel hag en hini peurunvan – ne hañval ket bezañ gwall sañsubl evit lod, peogwir e kaver « danvez » ha « danvezh » peotramant « a ziskouezh » hag « a ziskouez » dindan ar memes pluenn. Nag a gemmadurioù faziet ivez, en-dro hag adarre, evel bep bloaz siwazh : « ar *geriaoueg » (c'h) ; « ar *modernelezh » (v) ; « ar *vunud » (m) ; « *ar gwirionez » (w) ; « ar *voukloù » (b) ; « ar *bobloù » (p) ; « ar *peizanted » (b) ; « an *dudennoù » (t) ; « a *zri » (d) ; « an holl *keodourien » (g) ; « an amzerioù *dremenet » (t) ; « un danevell *klasel » (g) ; « an elfenn *pouezusañ » (b) ; « disheñvelderioù *vras » (b) ; « oll *galloudek » (c'h) ; « er memes *gevredigezh » (k) ; « ar gazeg *gozh » (k). Kement-mañ holl, marteze, dindan kazel-ge hemañ : « ar *vodoù » (m) ?

Poan zo gant an araogennoù c'hoazh : « *en an daou skrid » (en daou skrid) ; « *araogint » (araoke/araozo/en o raok). Na pet gwech ez eus bet lakaet un « da » diezhomm, diwar levezon ar galleg moarvat : « e klaskimp *da lakaat war wel » ; « n'eo ket ken simpl *da choaz etre... » ; « daoust hag eo ret choaz *da blegañ » ; « klask *da chom » ; « a glasko *da sevel arguzennoù » ; « e kinnigfen *da labourat ». Hag ur c'halz eus ar re-mañ war ar memes kopienn, a zo kaeroc'h. Gwezhoù all e vez implijet « da » pa rankfer ober gant un araogenn all : « goulennet *d'an dud » (ouzh, gant, digant) ; « *d'un doare sistematek » (en un) ; « tremen *d'ur vro diwar-lerc'h d'ur vro *modern » (eus, vodern). Gwezhoù all c'hoazh e vanke un « da » pa oa dleet kaout unan : « ez eus tu *gwelet » (tu da welet). N'eus forzh penaos, e-lec'h al lastez « tu », e vefe kalz reishoc'h ober gant ar verb « gallout » peurliesañ.

Gourel, benel ? Lod a chom en entremar, alese « *div ved » (daou ved), ha kaoz eus bedoù un tammig pelloc'h c'hoazh met ar wezh-mañ e chom goullo an dibenn : « etre an *d... Ø ». War ur gopienn all e lenner « div destenn », mat-tre, nemet pelloc'hik ez eo deuet an testennoù-se da vezañ « *an holl daou », diwar ar patrom gallek « tous les deux » moarvat. Meur a drovezh ez eo bet darempredet ribouloù ar galleg c'hoazh : « e *gondition », lakomp, met gant un « s » e-lec'h an « t »

neuze, diwar goust an distagadur ; « *ar métaphore » pa vefe ken aes all skrivañ « ar vetaforenn » ; « *ar C'hreiz-Breizh » diwar « le Kreiz-Breizh » (?) ; « *islinnet » (a dlefe bezañ « islinennet » n'eus forzh penaos) ne vez ket implijet dre skeudenn e brezhoneg ; « ar gudenn a vez *o prederiañ an dud a bluenn » pa'z eo an dud eo a oar prederiañ, n'eo ket an traoù ; « Verofñ a *zizoleiñ an dra-se » (a zizolo) met ar verb « dizoleiñ » n'eo ket mat amañ rak kalz strishoc'h eo e dachenn eget hini ar verb gallek « découvrir ».

Chomomp gant ar verboù hag ar mod d'o displegañ : « lod all e-lec'h chom e Breizh *e kavont fred » (lod all, e-lec'h chom e Breizh, a gav fred) pe c'hoazh « *n'int ket sioul an tudennoù » (n'eo ket sioul an tudennoù). Ar verb « bezañ/bout » eo a vez gwallgaset ar muiañ : « an eil skrid *eo ur faltazi » (zo) ; « hiziv an deiz *eo bet cheñchet penn d'ar vazh » (ez eus/zo) ; « skrivet *e vez el linenn 13 » (eo bet) ; « hervez *ma'z eo bet divizet pouezañ muioc'h » (ma'z eus/ma zo) ; « neuze e seblant *bout an div istor disheñvel penn-da-benn » (neuze e seblant an div istor bout disheñvel penn-da-benn) ; « ur gevredigezh *e-lec'h eo an dud rediet *evit bezañ e-barzh red an amzer » (ur gevredigezh ma'z eo ret d'an dud bezañ e-barzh red an amzer) ; « ur sell war an araokaat *e vez displeget amañ » (a vez displeget). Troiennoù reizh a vez kavet ivez, da skouer : « eus un tu emañ Youenn Kervalan » ha n'eo ket « eus un tu *ez eus Youenn Kervalan » evel ma skriv lod evit « il y a » gallek.

Kement ha klozañ, adlavaromp amañ o deus aotre an dud da embann o soñj diwar-benn an oberennoù kinniget, goude bezañ bet dielfennet anezho. Met diwall a ranker. Un notenn diouzh ar gwellañ zo aet gant unan hag en deus skrivet e rannyezh Gwened, flour ha difazi pe dost, unan hag en deus lakaet keñver-ouzh-keñver « boukloù » Yann Gerven gant Facebook ha Twitter d'an deiz hiziv. Un den all en deus skrivet, war ton ar rebech, e oa Kervalan oc'h « adkrouiñ ur bedig-bed brezhonek da wir hag a implij ar skritur evit eztaoler e soñjoù trist » hag e oa e vrezhoneg « tost-tre ouzh an norm », « nebeut-tre a c'herioù eus Kerne-Izel » ennañ. Ra skrivo an dud ar pezh a soñjont, ra vo triñchin ha n'eo ket pour hepken, gant ma vo skrivet e brezhoneg reizh avat. An den-se eo en deus faziet ar muiañ gant an « da » mall-e-goll meneget uheloc'h, gant « goulenn *ma » e-lec'h « goulenn hag-eñ » (padal ne oa ket brezhoneg Gwened a zeue gantañ), betek faziañ war ger-mell « *ar norm » zoken ! Ne ra ket a zroug d'an nen chom un tammig uvel eta.

Kuzulioù evit sevel un addisplegadenn testennoù keñver-ouzh-keñver, kinniget gant Stefan Moal

Damheñvel eo ar seurt poelladenn ouzh an addisplegadenn gevrennek (sellet pelloc'h amañ dindan) a vez savet diwar un destenn hepken : memes spered, memes redioù. Ar pezh zo disheñvel avat eo e ranker studiañ div destenn pe muioc'h, tennet alies eus meur a (zoare) lennegezh, ha lakaet a-gevret tra-penn d'ur c'hudennadur, d'ur sujed pe d'ur bodad temoù boutin. Aozet e vo al labour diouzh an hevelep pennaennoù : diskouez tamm-ha-tamm, en ur mod kempouez, un tennad goude egile, liammet gant ur poell, betek kaout ur savboent e stumm ur sintezenn.

Ar pep diaesañ gant ar sell-se ouzh meur a destenn eo ar sintezenn daou du, koulz e-barzh pep testenn hag etre an testennoù. Kenstudiañ an dielloù a zo da ober evit sevel ur steuñvenn dielfennañ : arsellet pizh kement diell dre ar munud, gant ma vo reteriet ho selloù dre glask penn d'ar c'hudennadur boutin a zo enno. Strivañ da gompren petra zo kaoz ma 'z int bet dedostaet an eil d'eben, amañ e-giz-mañ.

Daou dra zo da ziwall diouto : diwall na vefe kenlakaet dielfennadennoù stok-ha-stok, pa 'z eo o c'has war-raok a-gevret — dre groaziañ ar selloù dalc'hmat — a zo da ober ; diwall na vefe strishaet an testennoù war-dro ar pep boutinañ holl kenetrezo, kement ha ken bihan ma vo kollet ar pezh zo divoutin e-barzh pep hini anezho. Heñvel ha disheñvel, ken pouezus all, gant ma vint lakaet asambles o-daou er jeu bepred. Arabat sevel ur steuñvenn ma sellfed ouzh kement tra zo heñvel da gentañ, ouzh kement tra zo disheñvel da c'houde, rak pelec'h e vefe ar c'heñveriañ a-benn neuze ?

An addisplegadenn testennoù : alioù dre vras

Chom a ranker tost ouzh an destenn bepred. Pellaat betek re diouti dre gemer hentoù-strev pe hentoù-tro ne ray nemet disteraat an nerzh displegañ ha diskwel. Peurliesañ ne vo aze nemet un digarez da gontañ kaoz diezhomm diwar-benn buhez an oberour pe ar mare eus an istor m'en deus bevet. Adlavaret an destenn e stumm parafrazennoù n'eo ket gwelloc'h avat. Chom tost ouzh an destenn ne vir ket ouzh an nen a lakaat un tamm hed, just ar pezh zo dleet, dre daoler outi selloù don ha liestu hag a vo lakaet da gejañ goude.

Frammet start e ranko ho skrid bezañ, neket mont diouzh red ho pluenn. Emañ deoc'h da zidoueziañ ennañ lodennoù pe rannbennadoù spis ha fraezh, kuit a gaout ur skrid na vije kammed a gerzhed gantañ, tanavaet ha distrempet ar memes tem ennañ a-hed div pe deir lodenn. Dav eo kavout e petore urzh e vo renket ho tisplegadenn, ur poell mat da sachañ evezh, da dapout diskouez ar pezh a venner diskouez. Dav eo d'ho skrid mont war-raok evit kaout ur ster, sed ar rannoù pe al lodennoù n'haller ket cheñch plas dezho e-giz ma teu e teu, rak pep hini zo dezhi ur perzh resis.

Steuñvenn

Meur a zoare mat a zo da sevel ur steuñvenn, gant na vo ket unan linennek da heul an destenn tra ken, gant na vo ket dispartiet dre artífis an danvez hag ar stumm. Diouzh an destenn da studiañ e vo ho tisplegadenn, alese n'eus ket da grediñ e vefe ur patrom steuñvenn mat da bep tra. N'eus ket a reolenn ivez, a gement a lavarfe ez eo ret rannañ ho tisplegadenn e div, teir pe peder lodenn. Mar bez div hepken, arabat enebañ an eil ouzh eben en ur mod re simplik hag eeunik. Alies e vez graet teir lodenn, hervez ur seurt hengoun dialektik. A-benn neuze avat e vo teir lodenn gempouez, keit-ha-keit, ken stank all, ken bras all o interest, dezho pep a sujed embannet sklaer kerkent hag en deroù ha dalc'het da hennezh ganeoc'h betek penn. Ne dlefe ket ho skrid bezañ ur roll eus ar sujedoù bet degaset er gaoz gant an oberour, un dastumadeg temoù mesk ha mell, dizunvan ha diere. Ar c'hrafoù hag ar poentoù a bouez n'eo ket dav o studiñ lost-ha-lost. O c'henliammañ eo kentoc'h, dre an nerzh a zo kenetrezo, goude bezañ bet gwelet an nerzh a zo e-barzh pep hini anezho. Dielfennadenn ha sintezenn war un dro eta. Arabat bannañ war an destenn un unaniezh faos, da skouer pa 'z eo bet savet homañ e gwirionez diwar daou dem enebet krenn hag a-ratozh.

Kentañ tra da ober eo termeniñ doare an destenn. N'eo ket lec'hiañ anezhi, kement-se, rak en digoradur e vo graet. Kentoc'h kas gouzout pe neuz zo dezhi d'ar c'hentañ sell, pelec'h emañ an dalc'h pennañ, eeunañ, anatañ enni : taolenn, deskivadur, gweledva, dremmvro, poltred unan bennak, diviz, etc ? Arabat mont hebiou ur mell arvez war zigarez e vefe kavet re anat en destenn : anat eo deoc'h, ya laouen, met e lakaat anat a ranker ober. Ne vo ket deskrevet un deskivadur eta, padal e vo klasket diwar pe savboent ha gant pe livioù eo bet savet, heson pe diheson, ha kement zo.

E diabarzh pep lodenn e vo ret ingalañ a-feson ar mennozhioù kreñv pe nevez etre ar pennadoù hag ar rannbennadoù. Liammet start e vo al lodenn ziwezhañ ouzh ar re a vo bet a-raok, nemet e vo ledanaet pe donaet ar studi enni, hep mont e-maez ar sujed avat, hep mont re bell ganti war-zu ar soñjoù dre vras. Bremañ eo dielfennañ finoc'h an destenn, intrañ donoc'h ha diguzhat enni ar pezh na oa ket deuet anat a-daol dak. Bremañ e c'hell dont da wir dindan ho pluenn ar pezh na vije bet da gentañ nemet martezeadennoù diwar skañv. Kement-mañ holl da heul ar poell bet diskouezet a-gent.

Skridaozañ

Na kouchit war ar paper nep ali na nep barn, nep birvilh na nep tamall, anez reiñ un abeg resis dezho. Dre sell peseurt gour e vo skrivet neuze ? Un tamm skoemp eo komz re stank er c'hentañ gour unan, hag iskis eo ober betek re gant ar c'hentañ gour lies e brezhoneg, nemet ha ma vefe eus ur gwir « ni » er gaoz. N'eo ket difennet avat, met alies eo an dic'hour dre trede gour unan ar « stumm boaz » (vez, en/he devez, etc) pe dibenn « -er » ar verboù a vo kavet an aesañ. Evit a sell ar stil e ranko bezañ uheloc'h eget brezhoneg ar pemdez, « tro an ti », hep mont betek brezhoneg diwar ar gador-brezeg

evit kelo-se. N'eo ket dav savantenniñ gant ur re-gorfad a dermenoù gregaj-latin evel ma 'z eur (bet ?) kustum d'en ober e galleg an dielfennerezh lennegel. An amzer-vremañ eo an aesañ evit dielfennañ moarvat, hag evit displegañ ar ger-mañ-ger a vefe kavet amsklaer en destenn.

Evit a sell menegiñ arroudennoù e vezer atav war var d'ober re (leuniañ evit leuniañ) pe re nebeut (na pelec'h 'ta emañ an destenn neuze ?). N'eus tamm lodenn eus ho skrid a gement a c'hellfe tremen hep preder diwar div pe deir arroudenn bet pennaouet pizh diouzh ar c'hentañ lenn ha daveet resis dezho (« e diwezh ar strofad kentañ », « e deroù an eil rannbennad »). Ret eo diwall da renabliñ avat, rak ma c'hell ur renabl bezañ talvoudus evit diskouez e adteu meur a wech un tem, ur stumm pe un doare d'ober, n'eo ket a-walc'h : ret eo gouzout penaos kinnig anezho ha dreist-holl petra ober ganto. Hag an arroudennoù, pegeit ? Div pe deir linenn d'an hirañ, gant aon na yafe an evezh da goll pelloc'h. Ur ger zo trawalc'h, gwech a vez, gant ma vo bet sterniet brav ha kempenn er frazenn, a-fet ton koulz ha yezhadur : klochedoù eta, ha sonnelloù diouzh ret evit diskouez ez eus bet tennet un tamm eus ar frazenn meneget ganeoc'h. Asuriñ tra pe dra anez reiñ tamm skouer ebet evit e skorañ, kement-mañ ne brou netra. Menegiñ bomm pe arroudenn e-giz-se, sec'h ha dibalamour etre div grommell, ne ziskwel tra ken nebeut all.

Digoradur ha klozadur

Ur wech savet ar steuñvenn hepken ez eo poent soñjal er pezh a venner lakaat e-barzh an digoradur. Resisaat diouzhtu anv an oberour(ien), natur an destenn / testennoù, ha c'hoazh ar mare ma voe(nt) skrivet pe embannet, gant ma servijo da c'houde en displegadenn. Poan gollet eo digoriñ gant un arroudenn a vije dic'hortoz betek re, gwashoc'h c'hoazh digoriñ gant un toullad gerioù dre vras – gwall doull, alies – diwar-benn ar romant, an danevelloù, ar varzhoniezh, ar c'hoariva, buhez an oberour. Lec'hiañ an destenn a vo talvoudus met n'eus ket anv e mod ebet da ziverrañ an oberenn a-bezh, hep soursial ouzh an destenn hec'h-unan. Kentoc'h reiñ d'ho lennerien kement titour zo ezhomm, kuit na chomfe amsklaer an destenn dezho. E kenkaz e vefe dianav an oberenn, n'eus ken met disklêriañ berr-ha-berr penaos eo frammet an destenn. N'eo ket rannañ evit rannañ an hini a vo graet d'an destenn, kentoc'h boulc'hañ un tamm preder a-zivout he lusk diabarzh.

Neuze e vo savet ur c'hudennadur diwar ur mod da lenn, unan sklaer ha klok, ennañ goulennoù eeun ha dieeun. Reiñ respontoù diouzhtu n'eus ket ezhomm, na toullañ ribouloù re niverus da ergerzhout, ha kontrol an eil re d'ar re all. A-benn fin an digoradur eo kinnig steuñvenn hoc'h addisplegadenn a vo da ober, diouzh ur poell klok hag unvan, darev da gas ho tiskouezadur da bennvat. Aze n'eus ket da lavaret re, na re nebeut. Diwallit da sevel ur mell frazenn lostek diziwezh, n'eo ket un eil kudennadur emañ deoc'h da skrivañ.

Dont a raio ar c'hlozadur evel ur barrigell d'an digoradur, hag a vo dezastumet ennañ ar pep pouezusañ bet disoc'het diwar ho labour, frouezh ho klask, na petra 'ta. Un adlavar ne vo ket avat, kentoc'h ur sell nevez, diwanet diwar ar c'hask-se. Prizañ dre vras a vo graet en diwezh, dre respont ouzh ar goulennoù bet savet a-gentoù en ho kudennadur, kement ha peurechuiñ ho tiskouezadur. Bez' e c'heller neuze digoriñ an displegadenn etrezek traoù all : da belec'h ez aio an danevelliñ pelloc'h, e-barzh peseurt testennoù all ez eus kaoz eus an temoù bet gwelet, petore oberennoù a vefe tro da lakaat keñver-ouzh-keñver gant homañ / ar re-mañ, ha kement zo.

(Kuzulioù tennet eus *Danevell ar C'hapes 2015*, pajennoù 26-28).

Danevell ar strollad-barn diwar-benn al lodenn vicherel, kinniget gant Ronan L'Hourre

Sujed : Diskouezit ivez penaos e c'hellfed sevel kentel pe gentel diwar ar skridoù-se (kemerit harp war programmoù al liseoù hag ar skolaioù).

Peseurt kentelioù ?

Ne vo ket anv amañ eus an alioù a zo bet roet dija war ar poent-se en daou skrid rentañ-kont bet savet e 2015 ha 2016. Ken fur all int atav. Sachet e vo evezh ar gandidated da zont, avat, war ar ret m'eo kinnig kentelioù diouzh ar programmoù a zo o sterniañ ar c'helenn, koulz a-fet danvez hag a-fet mod da gelenn, ha n'eo ket diouzh froudenn an den pe diouzh ar pezh en deus-eñ anavezet pa oa er skol.

Neuze, a-fet danvez, kement tra a vije bet kinniget diouzh ar programmoù-mañ a oa mat da gaout :

- programm brezhoneg al lise : « L'idée de progrès » ; « Lieux et formes du pouvoir » ;
- programm istor-geo ar c'hlas kentañ L, ES, S : « Croissance économique, mondialisation et mutations des sociétés depuis le milieu du XIXe siècle ».

Peseurt notennoù ?

10 kandidat a oa war ar renk. 3 anezho o deus rentet ur gopienn wenn evit pezh a sell an displegadenn hag ar goulenn micherel. Setu ar 7 notenn a zo bet lakaet : 0.75, 1.25 (X2), 2, 3, 4.25, 4.5 diwar 6.

Peseurt mankoù a-fet yezh ?

Setu amañ mesk-ha-mesk ar fazioù a zo bet kavet el lodenn vicherel eus an amproenn : « ... e kinnigfen *da labourat ; war ar *maezioù ; an amzerioù *dremenet ; lakaat *da *well ; un *difor ; ar *vodoù ; ur *boeladenn ; tud *ar C'hreiz-Breizh ; ar *baesanted ; *danvezh ; *tizet. »

Referañsoù

- *Bulletin officiel spécial* n° 11, 26 novembre 2015 : « Programmes d'enseignement du cycle des apprentissages fondamentaux (cycle 2), du cycle de consolidation (cycle 3) et du cycle des approfondissements (cycle 4) ».
- *Bulletin officiel spécial* n° 1, 4 février 2010 : « Langues vivantes au lycée d'enseignement général et technologique ».
- *Bulletin officiel spécial* n° 9, 30 septembre 2010 : « Programme d'enseignement de langues vivantes du cycle terminal pour les séries générales et technologiques ».
- *Bulletin officiel* n° 43, 24 novembre 2011 : « Épreuves de langues vivantes applicables aux baccalauréats général et technologique (hors TMD, STAV et hôtellerie), de langue vivante approfondie et de littérature étrangère en langue étrangère en série L applicable à compter de la session 2013 ».
- <http://eduscol.education.fr/ressources-LV-cycle-terminal> : « Ressources pour le cycle terminal. Langues vivantes régionales. Exemples de sujets d'études. Breton ».
- *Bulletin officiel spécial* n° 9, 30 septembre 2010 : « Programme d'enseignement commun d'histoire-géographie en classe de première des séries générales ».

Troidigezh ha prederiadenn e galleg

Sujed

Kavet e vez ar sujed enlinenn war lec'hienn ar ministrerezh, e stumm pdf :

http://media.devenirensignant.gouv.fr/file/capes_externe/53/2/s2017_capes_externe_lr_breton_1_74_5532.pdf

Danevell ar strollad-barn, kinniget gant Erwan Hupel ha Janig Gueguen

Danvez kelennerien brezhoneg a zo eus an emstriverien setu gwall c'houlenn a reer diganto : klask intent doare an testennoù, kompezañ an diaesterioù treiñ (ha n'eo ket treiñ diwar ar bec'h !) ha skrivañ brezhoneg ha galleg reizh. Kement-se holl diwar daou skrid disheñvel-bev er bloaz-mañ : komz-plaen ha barzhoniezh, galloud distruj Mab-den ha mizer ar Blouked.

Treiñ diwar ar galleg

Dister eo lenn ar skridoù meur a wech da gregiñ ganti ha komprenet eo bet doare an destenn c'hallek gant ar braz eus an emstriverien. Treuzkomprenet un nebeud troiennoù anezhi gant ur guchennad tud avat ha skrivet en deus unan « *kresk bras spontus ar pezh a c'hallfe an dud distruj » evit ar galleg *l'énorme accroissement de la puissance humaine de destruction* hag unan all « *kas tud en hollved » evit *peupler l'espace qui entoure la Terre d'astres artificiels*.

Gwall abadenn o deus bet an emstriverien gant ar c'hevreadur : meur a lavarenn oc'h ober pep frazenn, adverbou ha troiennoù adverb diouzh an druilh. Lonket ez eus bet un adverb bennak gant an darn vrasañ eus an dud ha kalz muioc'h gant ar re all ! Pep tra zo da dreiñ a ouezit ervat ha p'eo disheñvel ar brezhoneg diouzh ar galleg e ranker cheñch neuz (ha penn a-wechoù !) da lavarennoù zo. Nebeut o deus gellet treiñ... *n'est pas moins redoutable* da skouer ha deuet ez eus troiennoù gwall iskis gant al lod muiañ : « *n'eus ket muioc'h a fiziañs da gaout », « *n'eo ket med dañjerus »... Arabat treiñ ger-ha-ger eta na kildreiñ kennebeut all ha skrivañ « *a-ziàr o elfennoù dre vunut » evit treiñ *sur leur identité profonde* pe ober anv eus « *an holl boudoù bev a vev » (!) evit treiñ... *la vie* !

Chati o deus bet an emstriverien gant un nebeud gerioù na glever ket bemdez. Na « *gwagennoù », na « *kelc'hioù » na « *radiationoù » na dalvezont ket kement ha *radiations*, an tolz hag ar pouez n'int ket ur c'hement hag ar ger « *satellitennoù » n'eo ket gwall vrezhonek. Met kement-se n'eo ket kalz tra ha nec'het omp kalz muioc'h diwar-benn emstriverien zo na ouezont ket treiñ *non seulement, détruire, sacré* pe *pour ainsi dire* ha n'int ket galleg kador alato !

Gant ar skrivañ ez eus bet nebeutoc'h a ziaezamantoù met ret eo taoler evezh ouzh :

- dibab an araogennoù : *treuzfeurmiñ (*sic*) da, *prederiañ da...
- reizh ar gerioù : *an Douar hec'h-unan, *ar galloud... ober ganti, *ur gevrin...
- ar reizhskrivañ : *dreistholl, *treuzfeurmiñ, *treus feurmiñ, *prestig, *beniget...

Ur c'herse ganeomp lenn doareoù-skrivañ drolik deuet gant un emstriver bennak : *poen, *dañvezh, *oapl, *pouezh, *energiez hag energiezh tro-ha-tro, *biskoas ! Labour zistrantell, bet graet diwar herr marteze, diwar froudenn ker buan all ha diwar o c'houst siwazh. Faziañ a c'hellomp holl evel-just ha frank eo an toull hebiou setu arabat ober fae war ar reolennoù.

Amañ da heul un droidigezh ha n'eo ken nemet ur skouer. Meur a zoare all a zo evel-just.

Anat deoc'h e soñjomp dreist-holl e mell kresk galloud distruj Mab-den evit c'hoazh, er gouest ma'z omp da zistruj ar vuhez war an Douar hag er gouest ma vimp da zistruj an Douar e-unan zoken, un deiz, douetus. Met ken spontus all eo ar galloud krouiñ nevez a zo dioutañ, ken diaes all eo ober dioutañ : gouzout a reomp produiñ elfennoù nevez n'eus ket bet anezho en natur biskoazh, ouzhpenn poelladiñ war ar c'heñverioù etre an tolz hag an nerzh ha war o identelezh don omp gouest d'ober,

treiñ an tolz e nerzh pe skinadoù e danvez e gwir ivez. Krog omp da vannañ sterenoù artifiel stank en egor en-dro d'an Douar war ar memes tro ; da grouiñ, koulz lavarout, korfoù egor nevez e stumm loarelloù hag a-barzh-nemeur emamp e sell da c'hellout diskuliañ ar pezh zo bet lakaet da gevren meur, kuzh ha sakr an natur a-hed ar wech ha krouiñ pe adkrouiñ burzhud ar vuhez.

Diwar Hannah ARENDT, *Condition de l'homme moderne*. [1958] Paris, Calmann-Lévy, 1983, p. 339.

Treiñ diwar ar brezhoneg

Dre vras eo deuet kalz bravoc'h e galleg eget e brezhoneg met bec'h a zo bet gant ar c'heriaoueg memestra. « Lerbaj », « divrev » n'int ket gwall anavezet evit doare, met « zoken », « a-stlabez » n'int ket anavezet gwelloc'h ha souezh eo e vije chomet boud ouzhpenn an hanter eus an emstriverien war ar ger « delwenn » hag int-i ha skrivañ **palme, *tombe, *somme...* Sebezusoc'h a zo bet siwazh hag aet « c'hwec'h gwenneg » da vezañ **six francs, *deux sous, *dix-huit sous* (div wech !) ha « triwec'h gwenneg » da vezañ **six sous* pe **trois fois six sous* ! Treiñ eo ha n'eo ket kempenn pe mont da heul n'ouzon dare pe stultenn : « Biken paotr-kaezh na savi da chougl ! » eme Anjela Duval. Abalamour da betra ijinañ **il n'y aura jamais personne pour sauver ta peau ?*

Muioc'h a faziou reizhskrivañ a zo bet, moc'het o labour gant tud zo ha pegen kerse ganeomp lenn un hevelep frazennoù toull : **tu es finalement capable de gagner une somme avant ta mort ! Ou aussi de ton vivant* (!) Da c'hortoz ur seurt eurvad ez eo furc'h d'an nen adlenn e labour meur a wech kent klozañ.

Lenn a raio an nep a garo an droidigezh skouer amañ da heul. Lenn, skrivañ ha pleustriñ war an treiñ a ranker hag adstagañ gant al labour c'hoazh hag adarre. N'eus delwenn ebet da c'hounit met diwar skiant-prenañ eo e c'heller kas un hevelep labour da benn.

Pauvre Plouc !

– Bien obligé de me moderniser
Dit Yann.
Bien obligé d'acheter des machines
– Et de recourir à l'Emprunt
Bien sûr –
Et m'y mettre après
Nuit et jour. Dimanches et fêtes
Complètement. Hardi !
(Pour payer des millions de dettes)
– Pauvre Yann !
Laisse donc ces machines au magasin
Crois-moi
Jamais, Pauvre gars, tu ne lèveras la tête !
Tes outils modernes
seront partis à la ferraille
que tu n'auras pas fini de les payer

– Achète plutôt un petit crayon, tiens :
(Tu en auras trois pour dix-huit sous)
Mais du papier, tu en trouveras en pagaille
N'importe où et en quantité.
Et assieds-toi pour écrire.
Crois-moi
Cela sera beaucoup moins fatigant.
Oui donc, écris, écris
N'importe quoi, n'importe comment.
Tu trouveras des clients pour te lire.
... Oh, tu ne gagneras pas plus
Qu'avec tes machines

Mais tu n'auras pas ta charge de dettes

Et tu gagneras la gloire
Pauvre gars. Jésus !
Tu es même capable de gagner
Une Statue après ta mort !
Ou même de ton vivant
Avec ton crayon. Et tes racontars
Ton crayon de six sous !
[...]

Diwar Anjela DUVAL, *Oberenn glok*. Pempoull, Mignoned Anjela, 2005, p. 451.

Prederiañ war an treiñ, gant ar soñj da gelenn

Ar bloaz-mañ ez eus bet divizet gant ar strollad-barn lakaat 6 poent evit ar brederiadenn war an treiñ. Dek kandidat a oa, tri n'o deus ket graet ar boelladenn. An notennoù a zo etre 0 ha 5 diwar 6. Al lodenn-mañ a oa da vezañ skrivet e galleg evit ma c'hellfe ar strollad-barn gwelout live ar skridaozañ e galleg, daoust da se ez eus daou gandidat o deus skrivet e brezhoneg.

Pal ar boelladenn a oa kemer harp war an testennoù troet evit en em soñjal war an treiñ gant ar soñj da gelenn. Da gentañ e ranker en em soñjal war al lavarad evit chom hep skeiñ hebiou : en em soñjal war an elfennoù yezh (geriaoueg, yezhadur, ereadurezh, liveoù yezh ha merkoù ar yezh komzet evel 'ta pe 'vel-just, da skouer) ha sevenadurel a vo ezhomm mestroniañ a-raok tremen eus an eil yezh d'eben, hag evel-just, reiñ skouerioù eus an implij a c'heller ober diouzh an testennoù-se en ur gentel pe gwelloc'h, en un heuliad kentelioù.

Prederiadennoù diwar-c'horre, war an treiñ dre vras, distag eus an testennoù hon eus lennet, ha lod eus ar gandidated o deus disoñjet liammañ ar boelladenn treiñ ouzh ar c'helenn brezhoneg.

Gwir eo n'eo ket aliet lakaat skolidi da dreiñ testennoù eus ar brezhoneg d'ar galleg pe eus ar galleg d'ar brezhoneg, nag e forzh peseurt yezh all a vefe kelennet, er skolaj koulz hag el lise. Komzet e vez kentoc'h eus tremen eus ur yezh d'eben, da lâret eo, e ranker teurel evezh ouzh spered ar yezh hag ouzh hec'h endro sevenadurel evit resteurel spered an destenn. Pal ar boelladenn a oa kavout an elfennoù yezh ha sevenadur a zo spletus lakaat ar gaoz warno e-korf ur gentel.

Unan eus ar gandidated en deus kinniget treiñ testennoù evit pinvidikaat « bank pedagogel » ar gelennerien, da lâret eo implij an testennoù troet evel binvioù pedagogel evit boueta ar c'hentelioù peogwir e vefe un diouer a zafar pedagogel gant ar gelennerien brezhoneg. Da ziwall a zo memestra : gwelloc'h eo implijout dielloù gwirion, diles, ha pa ne gaver diell azas ebet da ginnig e c'heller labourat, e brezhoneg, diwar dielloù e galleg, saozneg, spagnoleg, alamaneg pe e forzh peseurt yezh all a vefe studiet gant ar skolidi, evit ober liammoù etre ar yezhoù, just a-walc'h, pezh a vez aliet d'ober ingal en testennoù ofisiel.

Eil danvez

Galleg

Sujed

Kavet e vez ar sujed enlinenn war lec'hienn ar ministrerezh, e stumm pdf :

http://media.devenirensignant.gouv.fr/file/capes_externes/09/3/s2017_capes_externes_lettres_1_7510_93.pdf

Danevell ar strollad-barn, kinniget gant Ariane Feyler hag Alan ar Rouz

Kas a reomp da soñj e ranko ar studierien mont da lenn rentañ-kont Capes diavaez al lennegezh c'hallek. Ar pezh a zo kinniget amañ a zo diwar an toulladig kopiennoù reizhet (6 er bloaz-mañ), n'eo ket ur rentañ-kont klok.

Dielfennañ ar sujed

Ar sujed a oa kinniget ar bloaz-mañ er C'H/CAPES ne oa ket unan o tennañ d'ar c'hoariva, d'ar varzhoniezh pe d'ar romant. Ur sujed treuzjener ne lâromp ket. Da lâret eo e oa sañset an danvez kelennerien bezañ gouest da venegiñ skouerioù tennet eus a bep seurt levrioù. Anat e oa ivez e ranke nep a lenne mat ar sujed ledanaat ar preder betek an arzoù dre vras, dreist-holl betek an arzoù da welet (*arts visuels*) : sinema, livañ, tresañ h.a.

Koulskoude e ranked gwelet gante gerioù-stur da sternañ ar gaoz ha chom hep en em goll e barnadenn Flaubert. Ar pep pouezusañ a oa meneg an taolenniñ (*la description littéraire*) hag an disheñvelder etre taolennadurioù an arzourien a ra gant gerioù, hag ar re a denn d'ar skeudenniñ en ur stumm fetisoc'h (livañ, tresañ).

Dre ma oa ar varnadenn skrivet gant Flaubert, hag e tenne d'e breder war e romantoù, e oa dav plediñ gant an taolenniñ e romantoù an XIX^{vet} kantved, dreist-holl e romantoù liammet ouzh luskad lennegel ar *réalisme*. Nep en defe meneget ha termenet meizad an *effet de réel* a zo bet diwanet diwar studiañ romantoù Flaubert (*Madame Bovary*, *L'éducation sentimentale*, da skouer) a vefe bet e-kreizig-kreiz ar gudenn. Er c'hontrol, an danvez kelennerien o deus implijet skouerioù tennet deus ar c'hoariva a zo aet hebiou d'ar d'ar sujed, an *drama* eo an ober war al leurenn, diwar-se n'eus ket anv deus ar skeudennaouiñ (*l'illustration*) en arvestoù.

Kavet ez eus bet ivez meizadoù diazez termenet fall : mat e vefe d'unan a zo e soñj da gelenn galleg en eil derez anavezout an diforc'h etre *genre* ha *mouvement littéraire*, da skouer pe etre *genre* ha *registre*. E kopiennoù zo ez eus bet lennet prederiadennoù a-ziwar al liamm etre lennegezh dre gomz ha dre skrid, an treiñ : kement-se a zo pe 'maez ar sujed pe pell diouzh ar pep pouezusañ da studiañ. Al liamm etre an oberenn hag al lenner a oa dedennus met lod a zo aet pell deus o c'hazeg pa 'z int aet da varn Flaubert hag e *prétention intégriste à tout contrôler*. N'eus ket gant Flaubert ur preder kloz war al lennegezh, un treuzkompren e oa gwelet anezhañ e-giz un den serret ouzh an arzoù estreget al lennegezh. Er c'hontrol, ar varnadenn a oa kinniget da sujed eo he foent loc'hañ ar soñj eo pinvidikoc'h evit al lenner lakaat e ijin da labourat diwar an taolenniñ lennegel hep klozañ pe skornañ an taolennadur o liammañ anezhañ ouzh ur skeudenn. Da ziwall zo evit an danvez kelennerien a c'hellfe bezañ troet da varn Flaubert e-giz ur skrivagner meur disprizius e-keñver tout ar pezh a vefe arzoù all, ha diwar-se yezhoù all estreget ar galleg uhel : kement-se a oa mont war-zu ur preder ideologel n'eus ket anezhañ er sujed.

Metodologiezh

Merzh et eus bet ivez e lod deus ar c'hopiennoù mankoù war dachenn ar framm a c'hortozer en ur skrid-arguzenniñ. A-bouez bras eo e vefe aes heuliañ frammadur al labour koulz ha liamm pep lodenn ouzh ar c'hudennadur. E penn kentañ hag e fin pep lodenn vras e ranker dont en-dro d'ar sujed ha lakaat war-wel e peseurt doare ez eo aet ar preder war-raok. Kement-se a c'hell harpañ ar reizherien hag ivez ar studierien da chom e-diabarzh harzoù ar sujed.

Ar pezh a oa goulennet « *vous commenterez* » a oa digor a-walc'h, ha ne oa ket gortozet ur steuñv resis, stumm *dialectique*, da skouer, daoust ma oa tu da zisplegañ savboent Flaubert a-raok mont dreistañ e-giz ma 'z eus bet graet en ur gopienn bennak o venegiñ ar filmoù liesseurt sevenet diwar e romantoù, hag a zislavar en ur stumm e varnadenn (filmoù Chabrol pe de Oliveira diwar *Madame Bovary*, da skouer).

E lod deus ar c'hopiennoù, er c'hontrol, ez eus bet kavet un diouer a skouerioù a ziskoueze ur sevenadur hollek re zister war an arzoù pe al lennegezh paneveken. En ur skrid arguzenniñ CAPES eo re dreut menegiñ hepken skouerioù *paralittérature* pe lennegezh evit ar re yaouank.

En ur gopienn bennak ez eus bet kavet ul liesseurterd kaer : Gide gant *traité du Narcisse*, Proust, al liver Poussin o kemer harp war *Les métamorphoses* gant Ovide, tresadennoù Gustave Doré, Aloysius Bertrand hag ijinadenn ar varzhoniezh e stumm komz-plaen diwar an *ekphrasis*, h.a.

Yezh

Kas a reer da soñj ivez emañ evezh ar reizherien war mestroni al live yezh, a-bouez bras evit kelenn er skoloù ha liseoù. Fazioù war *on/ont, es/est, est/ai* hag an *homophones grammaticaux* a zo chalus neuze. En ur gopienn pe ziv ez eus bet merzh et e oa ul live yezh re laosk gant troiennoù e-giz *en soi* implijet betek re, pe diaesterioù da implij frammadur ar frazennoù goulenn (*interrogative indirecte*) : « *on pourra observer quelles réponses (...) *propose-t-il* » e plas « *... il propose* ».

Evit an ereadur ez eus bet lennet traoù a-dreuz ivez e-giz « *c'est bien de portrait *dont il s'agit* » e plas « *qu'il s'agit* ». Da ziwall zo ivez diouzh implij an anv verb (*accord du participe passé*) : penaos asantiñ ne vefe ket mestroniet gant danvez kelennerien unan eus ar poentoù yezh a vez pouezet warne ken alies gant ar skolajidi ?

En un doare hollekoc'h, e vefe mat d'an danvez kelennerien lakaat kemm etre al liveoù yezh, koulz e galleg... hag e brezhoneg, ha bezañ gouest d'ober gant ur yezh a live uhel (*académique*), pezh a zo deuet brav gant lod deus ar gandidated er bloaz-mañ.

Reizhadenn

Kavet e vo reizhadenn an amrouenn e-barzh danevell strollad-barn ar C'hapes galleg.

Istor-douaroniezh

Sujed : bevañ e kêrioù Unaniezh India

Kavet e vez ar sujed enlinenn war lec'hienn ar ministrerezh, e stumm pdf :

http://media.devenirensignant.gouv.fr/file/capes_externes/09/1/s2017_capes_externes_histoire_geo_1_751091.pdf

Danevell ar strollad-barn, kinniget gant Solène Gaudin ha Benoit Montabone

Troet e brezhoneg gant Cédric Choplin

Talvoudekaet eo bet gant ar juri ar skridoù sklaer a ginnige ur gweled a-vras ha savet diouzh un argerzh spasel ha reizhadel pe sistemek mar kavit gwell. Priziet o deus ivez an implij hag ar vestroni

war ar c'heriaoueg, an nosionoù hag ar meizadoù douaroniel arbennik stag ouzh ar goulenn-se evel ar bezañ o chom hag ar metropolizadur ivez, an treugoù annezel, ar c'heñver gant ar spasoù, an dizingalderioù sokio-spasel.

Gedal a ra ar juri digant an emstriverien ur vestroni hollek war ar poellataerezh douaroniezhel. Hennezh a zle bezañ diazezet war ur sichennad goueziegezhioù eus nosionoù ar programm. Ouzhpenn ur berniad goueziegezhioù eo an displeg douaroniezhel koulskoude. Ret eo dezhañ bezañ harpet war al lañsoù spasel hag an tiriadoù. Gant se e ranker teurel evezh bras ouzh ar c'hudennadur a rank mont pelloc'h eget adskrivañ ar sujed e stumm ur goulenn.

Ar bec'h o deus bet lod evit frammañ o skridoù a zo bet splann a-wechoù er steuñvennoù ha se, dreist-holl, pa dremener eus ar c'hazh d'ar razh ha pa ra diouer al liammoù etre an islodennoù. Mat eo gant ar juri pa ya div pe deir lodenn d'ober ar steuñvenn gant ma vint heverk ha kenstaget an eil ouzh eben. Ar steuñvenn a rank respont d'ar c'hudennadur hag arabat dezhi bezañ ken met ur renabl skouerioù.

Taolenniñ gant ur brastres pe studiadenñ zon ur skouer a vez priziet kaer. Ret eo d'an alc'hwezioù bezañ diouzh ar sujed roet avat. Talvoudusoc'h e vez alies ur brastres a-feson eget meur a rannbennad a zeskrivadurioù.

Ne oa ket dav kement-se klask deskrivañ ar c'hêriekaet e Unaniezh India, prederiañ war ar c'heñverioù kemplezh etre ar c'hêrioù hag an dud ne lavaran ket. Ret e oa d'an emstriverien dielfennañ al lec'hioù-eskemm, al lec'hioù-pourvezañ, an takadoù m'emañ diasur ar vuhez, dilezet an dud, ha kement zo, ha diskouez penaos e vezont koublet ouzh framm ar c'hêrioù. Ret oa diwar neuze lakaat war-wel doare ar vuhez danvezel er c'hêrioù (stumm, dezougen, servijoù-kêr, kaout dour pe tredan) hag an derchennoù aroueziel stag ouzh implij ar spasoù (ar slumoù lezet a-gostez, daremprederezh al lec'hioù foran, stummoù an harluañ)

Moaien oa da zielefennañ ar perzhioù-se war meur a skeul spasel : ar c'heñver maezioù/kêrioù ; stummoù disheñvel ar c'hêrioù en India ; annezioù ha doareoù da vevañ, pegen tomm e vez an dud ouzh al lec'hioù ma vevont enno. Goulenn al luskoù-bevañ e kêr a oa un doare dibar ha dedennus da vont tre er sujed met n'eus ket bet anv anezhañ a-walc'h.

An ali a ro izili ar juri d'an emstriverien evit prientiñ an amprouenn douaroniezh eo labourat war goulennoù ar programm ha, pelloc'h, tapout un anaoudegezh hollek eus doare an danvez n'haller ket tremen hepti evit kas da benn ur poellata douaroniezhel a-feson.

Reizhadenn

Kavet e vo reizhadenn an amprouenn e-barzh danevell strollad-barn ar C'hapes istor.

Matematikoù

Sujed

Kavet e vez ar sujed enlinenn war lec'hienn ar ministrerezh, e stumm pdf :

http://media.devenirensignant.gouv.fr/file/capes_externes/09/6/s2017_capes_externes_math_1_751096.pdf

Danevell ar strollad-barn

N'eus bet emstriver ebet o choaz ar matematikoù evel eil danvez ar bloaz-mañ c'hoazh. E-se n'eus bet savet danevell ebet gant ar strollad-barn.

Reizhadenn

Kavet e vo ar reizhadenn e danevell strollad-barn ar C'hapes matematikoù.

Saozneg

Sujed

Kavet e vez ar sujed enlinenn war lec'hienn ar ministrerezh, e stumm pdf :

http://media.devenirensignant.gouv.fr/file/capes_externes/54/3/s2017_capes_externes_lve_anglais_1_745543.pdf

Danevell ar strollad-barn

N'eus bet emstriver ebet o choaz ar saozneg evel eil danvez ar bloaz-mañ. E-se n'eus bet savet danevell ebet gant ar strollad-barn.

Reizhadenn

Kavet e vo ar reizhadenn e danevell strollad-barn ar C'hapes saozneg.

Amprouennoù dre gomz 2017

Amrouenn 1 : klask tapout ur pleg micherel

Sujedoù

Div lodenn a ya d'ober an amrouenn-mañ.

- Ul lodenn gentañ e brezhoneg ma vez kinniget an dielloù ;
- Un eil lodenn e galleg ma vez kinniget doareoù da implij an dielloù-se er c'hlasoù.

Teir eurvezh o doa an emstriverien evit studiañ un teuliad dielloù a bep seurt, war an urzhiataer pe war baper. Er bloaz-mañ ez eus bet divizet gant ar juri reiñ un teuliad da vintin hag unan all goude merenn.

Sujed ar mintin

1. War an urzhiataer
FR3, 1990, « Plougoñ, dek vloaz goude [Plogoff, dix ans après] », L'Ouest en mémoire – Ina.fr [en linenn], 4 a viz C'hwevrer 1990. <http://fresques.ina.fr/ouest-en-memoire/fiche-media/Region00546/plougon-dek-vloaz-goude-plogoff-dix-ans-apres.html>
2. War baper
 - a. Simon Gilles, 206. « Emsavadeg Plougoñ ». Becedia [en linenn]. Miz Du 2016. <http://bcd.bzh/becedia/br/emsavadeg-plougon>
 - b. Duval, Anjela, 1980. « Plogoff ». *Oberenn glok* [en linenn]. 3 a viz Gwengolo 1980. <http://www.breizh.net/anjela/barzhonegou/361.php>
 - c. Testenn « Stourm Plougoñ »

Sujed an endervezh

1. War an urzhiataer
FR3, 1990. « 76-79 : 76-79 : ar bloavezhioù poultr [76-79 : les années de poudre] ». L'Ouest en mémoire – Ina.fr [en linenn], 28 a viz Genver 1990. <http://fresques.ina.fr/ouest-en-memoire/fiche-media/Region00544/76-79-ar-bloavezhioù-poultr-76-79-les-annees-de-poudre.html>
2. War baper
 - a. Testenn « Diell an INA war an FLB/ARB »
 - b. Testenn « Video FLB1 »
 - c. Testenn « Kompren dre selaou »

Enlinenn e vo kavet ar sujedoù :

<http://espaceeducatif.ac-rennes.fr/jahia/Jahia/site/espaceeducatif3/pid/17400>

Danevell ar strollad-barn, kinniget gant Cédric Choplin

Evit an div lodenn eus an amrouenn ez eus 20 munut evit kinnig ha 10 munut evit respont d'ar goulennoù savet gant izili ar juri. Er bloaz-mañ adarre eo bet mestroniet mat an amzer gant an emstriverien. N'eus forzh penaos, n'eo ket dav दौरañ ar soubenn pa vez re dreut.

Danevelloù ar bloavezhioù kent a oa bet savet mat-kaer ha lennet e oant bet a-zevri, war a seblant, gant ar braz eus an emstriverien o doa graet o mad anezho. Talvezout a ra c'hoazh an darn vuiañ eus an evezhiadennoù a oa bet graet enno ha setu perak ne gavoc'h e danevell ar bloaz-mañ nemet ar cheñchamantoù hag an evezhiadennoù nevez a zo bet graet gant izili ar juri.

Diwar ar pemp emstriver hon eus gwelet ar bloaz-mañ e soñj deomp e oa bet prientet ar genstrivadeg en un doare sirius gant tri anezho. Unan all en deus lavaret deomp ne ouie ket e oa bet cheñchet doare an amproenn abaoe warlene – hag-eñ chomet digemm padal – hag unan all c’hoazh na ouie ket petra vije goulennet gantañ ober a-raok en em gavout. Ne glask ket izili ar juri lakaat diaes an emstriverien met arabat mont re bell ganti memestra.

War al lodenn gentañ e brezhoneg

Kinnig an teuliad dielloù : setu ar pezh a zo d’ober da gentañ penn. Lakaat anezho keñver-ha-keñver, liammañ anezho gant ur c’hudennadur a vez degemeret mat bepred ivez ha kement-se a zo bet komprenet ervat gant an holl pe dost. An holl war-bouez unan na ouie mann ebet diwar-benn ar programmoù o deus savet o c’hudennadur en-dro d’unan eus nosionoù ar c’helc’hiad termen : “lec’hioù ha stummoù ar galloud”. Mat o deus graet met un nebeud skoilhoù a fell deomp lakaat war-wel amañ memestra.

Na pegen hir e vez an amzer pa chom un emstriver pemp munut pe dost da skrivañ steuñvenn e zisplegadenn war an daolenn hep rannañ grik ! N’haller ket miret da soñjal er grennarded keizh o defe kement-se da añduriñ ; dreist-holl pa vez poukr an amzer. Ma kav da lod eo se un doare fin da zeviñ gouloù eo c’hwitet ; hegasus eo ken ez eo. Hegasus eo ivez ar fazioù yezh, e brezhoneg kement hag e galleg, a sach diremed evezh (fall) ar juri.

Dre vras eo bet kinniget spis an dielloù en un doare frammet kaer ha degaset eo bet al liammoù etrezo en un doare a c’halle bezañ soutil a-wechoù. Daou pe dri emstriver peurgetket o deus lakaet war-wel ne oa ket neptu an dielloù. En torkad diwar-benn Plogoñ da skouer, ne gleved mouezh ebet o sevel a-du gant ar greizenn nukleel ha padal e oa tud er vro, d’ar mare-se bepred, hag a soñje dezho e c’hellje ur greizenn nukleel bezañ un digarez da ziorren ar vro. Er memes mod, goude merenn, n’eo ket sur e oa « onest ha kritik » filmig Fañch Broudic diwar-benn taolioù an FLB. Unan eus an emstriverien, er c’hontrol, en deus diskouezet fraezh penaos e oa bet klasket lakaat taolioù an FLB da dremen evit ur folkloraj politikel eus ar bloavezhioù 1970.

Laouen eo bet ar juri o welout e oa anavezet mat, pe mat-tre zoken gant an darn vrasañ, istor ar mediaoù hag al lec’hiennoù internet a gaver warno danvez talvoudus hag aes da implij gant ar gelennerien brezhoneg : Bécédia, l’Ouest en mémoire ha lec’hiennoù all c’hoazh. Mouezh Fañch Broudic ha penn Martial Menard ne oant ket dianav d’an holl, pell ac’hann.

Lod eus an emstriverien o deus roet da gompren e oant anaoudek-tre eus istor ha sevenadur ar vro. Lod all zo bet gouest d’ober anv eus oberennoù lennegel pe arzel eus a bep seurt lec’hioù pe mareoù. Kavet hon eus iskis avat ne vije ket bet anv eus David ha Goliath en un displegadenn diwar-benn ar stourm digempouez diskouezet e *Des pierres contre des fusils*.

An dielloù, dafar-skol anezho, a zo da vezañ kinniget el lodenn gentañ ivez daoust ma ’z eo en eil lodenn e vo ret implij anezho da vat. Ar re o doa prientet mat an amproenn n’o deus ket mesket an div lodenn a ya d’ober anezhi met se n’eo ket gwir evit ar re all.

A-raok tremen d’an eil lodenn e galleg e ranker lavaret ur ger diwar-benn live brezhoneg an danvez kelennerien a zo deuet dirazomp. Dav e vo d’ar re a zo bet degemeret er C’hapes derc’hel da wellaat o brezhoneg. Setu amañ, berr-ha-berr, ar fazioù heverkañ hon eus klevet.

- Ar gerioù gourel ha gwregel : *ur pobl, *div bal, *div gann, *an diell nemetañ, *ur c’hefridi, *ur barregezh ;
- Liester : *ar politikerien, *meur a emsaverien ;
- Ereadurezh hag implij ar rannigoù-verb gant o c’hemmadurioù ;
- Stil : *... e kinnigan kinnig an doser kinniget.

E-keñver ar bloavezhioù all, n’omp ket bet mantret er bloaz-mañ gant distagadur ha prozodiezh emstriverien ‘zo. Fazioù ‘zo, a-dra sur ha ret e vo labourat c’hoazh, met war wellaat ez a an traoù. Peseurt mankoù hon eus merzet ‘ta ? Daou a welomp dreist-holl : da gentañ ha dreist-holl ar mod da

zistagañ an “e” digor pe serr [e] / [ɛ] ha da eil ne vez ket lakaet mat bepred an taol-mouezh er gerioù kevrennek.

War an eil lodenn e galleg

Kentañ tra pa dremener ur genstrivadeg eo gouzout doare an amprouennoù ha se n’eo ket diaes dre m’emañ an holl ditouroù enlinenn. Da c’houde e ranker lenn an danevelloù-juri evit gouzout petra vez an arnodennerien o c’hedal. Kement-se n’eo ket diaes kennebeut dre ma kaver pep tra enlinenn ivez. An darn vuiañ eus an emstriverien o deus komprenet se met lod all n’o deus ket. Gwa dezho !

Ur wech adarre hor bije gallet adskrivañ amañ ar pezh a oa bet skrivet e danevelloù ar bloavezhioù kent. Emaomp o vont da verkañ amañ neuze un nebeud krafoù a gavomp a bouez.

Laoskomp a gostez al live galleg a zo bet kavet mat pe mat-tre zoken a-wechoù en tu all d’ar fazioù merket war an daolenn dre zievezhed moarvat. An holl gelennerien a oar penaos e rankont, seul wech ma skrivont un dra bennak war an daolenn, pellaat diouti ha lenn ar pezh a zo skrivet warni. An holl gelennerien, ha pa vefent kelennerien brezhoneg, a rank komz ha skrivañ galleg reizh ma fell dezho bezañ doujet gant o skolidi, tud ar skolidi hag ar velestradurezh.

Evel hon eus skrivet bremaik, eo bet graet al liamm diouzhtu etre an teuliad dielloù ha nosionoù ar programm e kelc’hiad diwezhañ al lise gant tri emstriver. Unan all avat a oa dispis betek re e anaoudegezh eus ar programm hag ar pempvet ne ouie ket zoken e oa unan.

Ar pep fentusañ, pe vantrusañ, a zo bet pa oa bet disklêriet gant unan, en ur ziskouez ur gopienn kompren diwar selaou, ne oa ket brav goulenñ ur rentañ-kont e galleg. Koulskoude ez eo tre-ha-tre ar pezh a c’houlenner er vachelouriezh. Ha dav eo chom hep prientiñ unan eus amprouennoù ar vachelouriezh ? Peadra ‘zo d’en em soñjal.

N’eo ket mestroniet mat ar CECRL gant an holl daoust m’eo bet meneget gant pevar emstriver o deus komprenet koulskoude ez eo ret-groñs ober gantañ. El live B2 da skouer e vezer sañset gallout ober muioc’h eget embann ur soñj berr-ha-berr. Gant un tammig skiant-prenet e weler diouzhtu n’eo ket an dielloù kinniget diouzh ul live A2. Koulskoude, unan eus an emstriverien en deus digoret hentoù evit azasaat an dielloù diouzh al live A2 evit liseidi war o zrede bloavezh brezhoneg. Diskouezet ez eus bet e giz-se e oa bet studiet don an dielloù, ur varregezh solut war ar binviji liesvedia hag an doare poellek da implij anezho. Lakaet eo bet war-wel ivez an ezhommoù e-keñver geriaoueg ha yezhadur a vefe da labourat warne.

Se a gas gas ac’hanomp d’ur c’hraf all. Kavout a ra da lod eo trawalc’h ober gant gerioù teknikel ar c’helenn yezhoù evit ma vije bamet ar juri. Da ziwall a zo rak ret eo gouzout petra ‘zo a-dreñv ar gerioù-se. Arabat kemmeskañ da skouer ar barregezhioù-yezh (compétences linguistiques) ha krafoù yezhadur. Un dra all c’hoazh pa ‘z eus anv eus yezhadur : n’eo ket peogwir e pouezomp war ar bedagogiezh dre ober (actionnelle) ez eo berzet studi ar yezhadur eus er c’hlasoù ; pell ac’hann. Ar c’hrafoù yezhadur n’int ket pal ar c’hentelioù met binviji n’haller ket dioueriñ anezho evit kas ar gefridi da benn en un doare dereat ne lavaran ket.

Aliañ a reomp ur wech ouzhpenn an danvez kelennerien a dremeno ar c’hapes a-benn bloaz da lenn an testennoù ofisiel, an danevelloù-juri eus ar bloavezhioù tremenet ha da brenañ un tammig skiant mar gellont.

Amprouenn 2 : divizout diwar un teuliad

Sujedoù

Enlinenn emañ ar sujedoù :

<http://espaceeducatif.ac-rennes.fr/jahia/Jahia/site/espaceeducatif3/pid/17416>

Danevell ar strollad-barn, kinniget gant Ronan Calvez

Ar sujed roet d'an emstriverien diouzh ar mintin a oa disheñvel diouzh an hini kinniget goude kreisteiz. An eil hag egile a oa stummet memes mod, evel just :

1. un teul da selaou ha da gompren – daou zen interviewet gant Yann-Bêr Gwiader, war Radio Kreiz Breizh. E brezhoneg eo bet kasset an displegadenn hag ar gaos da benn.
2. un teuliad da ziefennañ :
 - a. war an urzhiataer, an enrolladenn eus ul lissead hag an enrolladenn eus ul lisseades ;
 - b. war baper : an teuliad eus ur veaj e Galissia hag un teuliad *EPI (Enseignements Pratiques Interdisciplinaires)* diwar ar sklaverezh.

E galleg eo bet kasset an displegadenn hag ar gaos da benn.

3. ur goulenn diwarbenn talvoudegezhioù ar Republik. E galleg iwe eo bet kasset ar respont da benn.

*

Tud ar juri ne oant ket o klask kelennerien ha kelenneresed graet-ha-toud a-gozh ha ne oant ket ewid rebech d'ar re a oa war ar renk nompas bezañ ataw en o aes : tremen ur c'honkour n'eo ket un dra gwall naturel. Ar pezh a oa tud ar juri o klask eo danvez kelennerien ha danvez kelenneresed a ziskouezfe fraezh int gouest

d'en em soñjal diwar an teuliad roet dezo ;

da entent an teuliad ha da lakaad war wel e interest ;

da sevel goulennoù outo o-unan ha da glask respont outo ;

da frammañ en un doare sklaer ar pezh a zeu diwar o spered.

Ewid barn al lodenn gentañ o doa tud ar juri kemeret harp war ur roll goulennoù e oant e soñj kavoud respoñchoù mad outo e-pad displegadennoù an emstriverien :

- penaos eo kinniget an enrolladenn ?
- daoust hag-eñ eo studiet mad interest an enrolladenn ?
- penaos eo justifiet ar choasoù graet gant an emstriver pe an emstriveres ?
- petra a dalv brezhoneg an emstriver pe an emstriveres ?

Ewid barn an eil hag an trede lodenn o doa tud ar juri kemeret harp war ur roll all :

- daoust hag-eñ ez eo bet dalc'het kont eus ar pezh a oar hag ar pezh a rank gouzoud ar skolaerien ?
- daoust hag-eñ ez eo gouest an emstriver pe an emstriveres da entent petra sinifi kelenn ?
- daoust hag-eñ e oar penaos ez a en-dro ar gelennadurezh en ur skolaj pe ul lisse ?
- penaos eo justifiet ar choasoù graet gant an emstriver pe an emstriveres ?
- petra a dalv galleg an emstriver pe an emstriveres ?

Ar bloaz passeet en doa Cédric Choplin savet un danevell diwarbenn an amrouenn : red eo d'an emstriverien da zond lenn pizh an danevell-mañ ez eus enni alioù fur a chom talvoudus. Lakaet en doa war wel iwe perzhioù fall emstriverien a oa hag a chom gwir ataw, siwazh. Un astenn d'an alioù a vo kavet amañ da heul, diwar ar pezh a zo bet klevet ar bloaz-mañ.

*

Talvoudegezh ar brezhoneg, da gentañ.

Propig eo brezhoneg an emstriverien, dre vras. Koulskoude e klever fazioù (« *o vuhez pemdez ; *he vuhez ; *ar familhoù nez a ket da vakañsoù ; *meur a zra ; *poan o do da gompren... ») a rankfe bezañ divanket buan. Re alies e klever iwe, war an dachenn fonolojik, traou a-dreus. Unan eus an emstriverien zo bet gouest meur a wech da zressañ e fazioù, ar pezh a zo ur seblant vad. Med deuet ez eus iwe ur goulenn war va spered : hag-eñ e c'heller, er memes frasenn, ober gant gerioù newez (« al leti, ar preti (?) »), tennet diouzh skridoù brezhoneg-krenn pe savet espress-kaer ewid pellaad diouzh gerioù c'hwezh ar galleg ganto ewid doare, ha gerioù o tond diwar ar galleg peotramant gerioù etrevroadel ? Daoust hag-eñ n'eo ket evel ober gant ur galleg diskramailh (da lavared eo, ur meskaj etre daou live yezh) pa vezer o tremen ur c'honkour (ar pezh en deus graet un emstriver) ?

Lod eus an emstriverien o deus bet c'hoant barn brezhoneg ar skolaerien enrollet. Skeiñ a gleiz eo ober kement-mañ rag n'eo ket da vezañ barnet eo ema an enrolladennoù e-barzh an teuliad. A-hend-all, perag lavared e klever, e-barzh an teul da selaou, « gerioù galleg evel just » ? Dibunañ ur seurt frasenn eo lavared re peotramant re nebeud. Unan all en deus displeget e tistage Théophile Guillou, blenier e ti Salaün, anioù ar broioù e galleg. Koulskoude e lavare hemañ [i'ta:li] : daoust hag-eñ ez eo galleg ?

Klask mond da gelenner pe da gelenneres a sinifi iwe klask entent petra eo ar vicher ha petra eo mond en-dro ur skolaj pe ul lisse. Un emstriver n'eo ket bet gouest da zisplegañ an *EPI* hag unan all ne oueze ket, ewid doare, petra a dalveze an « enseignement de complément », daoust ma oa barreg lod all, ewid doare, war ar gerioù o tennañ d'ar bedagogiezh – red eo bezañ gouest, memestra, da entent petra sinifont : « remédiation » ha « prérequis » n'int ket gerioù toull. Tud ar juri zo bet souezhet iwe o kompren ne oa ket gouest an emstriverien da liammañ divis Théophile Guillou da zanevelloù beajourien ez eus ur bern anezo el lennegezh vrezhoneg, en XIX^{ved} pe en XX^{ved} kantved (*Ma beaj Jeruzalem*, gant an abad Louis Le Clerc (1903), *Ma beaj Londrez*, gant ar memes hini (1910), *Dindan gouriz ar bed*, gant Frañsez Kervella (1985) ha kement so).

Ar goulennoù diwarbenn talvoudegezhioù ar Republik n'eo ket bet entanet an emstriverien ganto. Koulskoude ez eus bet savet skridoù ofissiel e rank an emstriverien anaoud anezo : unan hepken en deus lakaet ar gaos war « La charte de la laïcité » savet e 2013. Unan all en deus lakaet war wel gant e c'herioù dezañ e-unan ar pech eo kouezet ennañ an darn vrassañ eus e genseurtes : « Le risque est de se prendre les pieds dans sa propre argumentation. » Astenn ar soubenn eo o deus graet an darn vrassañ eus an emstriverien.

*

Goude displegadennoù an emstriverien e ra tud ar juri un nebeud goulennoù outo, ewid sikour ha heñchañ anezo, ha n'eo ket ewid lakaad anezo diaes. An emstriverien wellañ zo deuet a-benn da denañ gounid eus ar goulennoù ewid sevel o c'hein ha diskouez o doa studiet : ur perzh mad eo hag a ziskouez e c'hello an danvez kelenner pe an danvez kelenneres en em soñjal warnañ e-unan pe warni he-unan, med iwe war e vicher pe he micher. Ase ema an dalc'h.